

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ

Π.Μ.Σ. ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΤΣΙΠΑΡΗΣ (ΑΜ: 2124Μ012)

ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΖΩΝΕΣ ΚΑΙ
ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ
ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΠΑΡΚΩΝ

**ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΠΕΡΙ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗΣ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ**

Δηλώνω υπεύθυνα πως η συγκεκριμένη εργασία είναι αποτέλεσμα έρευνας και δεν χρησιμοποιείται πνευματική ιδιοκτησία τρίτων χωρίς να γίνονται οι σχετικές αναφορές. Αναλαμβάνω όλες τις προβλεπόμενες νομικές και διοικητικές συνέπειες σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι η εργασία μου είναι προϊόν λογοκλοπής ή προϊόν τρίτων.

Ο δηλών, Τσίπαρης Αναστάσιος

ΑΘΗΝΑ, 10/01/2026

**ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΖΩΝΕΣ ΚΑΙ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ
ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΠΑΡΚΩΝ**

Περίληψη

Η παρούσα εργασία ασχολείται με το ζήτημα των θαλάσσιων πάρκων στο Αιγαίο πέλαγος και με το αποτύπωμα του στην ελληνοτουρκική διαφορά της οριοθέτησης.

Το ερευνητικό ερώτημα που απαντάται είναι: «Πώς και γιατί τα θαλάσσια πάρκα κατέληξαν αντικείμενο διαμάχης αλλά και εργαλείο προώθησης θέσεων εξωτερικής πολιτικής για Ελλάδα και Τουρκία στο Αιγαίο». Μέσω ανάλυσης του διεθνούς νομικού πλαισίου (UNCLOS, CBD, BBNJ), του ευρωπαϊκού πλαισίου (MSFD, MSPD και Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός) και της μελέτης περίπτωσης, εξετάζονται η έννοια της θαλάσσιας κυριαρχίας, ο ρόλος των ΘΠΠ ως μέσο προώθησης θέσεων εξωτερικής πολιτικής και το αποτύπωμα των θαλασσιών πάρκων του Αιγαίου στις ελληνοτουρκικές διαφορές. Καθώς τα θαλάσσια πάρκα δεν έχουν αποτελέσει ακόμα ευρέως, αντικείμενο ανάλυσης σε επίπεδο δευτερογενούς βιβλιογραφίας ως εργαλείο της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, παρατίθενται τα παραδείγματα των χωρών της Μεγάλης Βρετανίας, της Γαλλίας και της Αυστραλίας, οι οποίες όπως αποδεικνύεται, χρησιμοποίησαν τις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές για να αποκομίσουν οφέλη ή για να επιτύχουν στόχους της εξωτερικής τους πολιτικής.

Τα κύρια ευρήματα, βασιζόμενα στη συγκριτική ανάλυση με τα παραπάνω παραδείγματα χωρών, τις επίσημες ανακοινώσεις Ελλάδας και Τουρκίας σε διεθνείς φορείς και την υπάρχουσα βιβλιογραφία για τις ελληνοτουρκικές διαφορές, δείχνουν πως το ζήτημα φαίνεται να προστίθεται ως ένα ακόμη πρόβλημα στις ελληνοτουρκικές σχέσεις αν και χωρίς να οδηγεί σε κάποια σημαντική επιδείνωση. Έντούτοις μάλλον υπογραμμίζει το χάσμα που διέπει τις θέσεις των δύο χωρών για το Αιγαίο, την ασυμφωνία των προσεγγίσεων τους και την αδυναμία προσδιορισμού ακόμα και των προς επίλυση ζητημάτων. Η εργασία καταλήγει ότι η περιβαλλοντική πολιτική στο Αιγαίο είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη γεωπολιτική στρατηγική, λειτουργώντας ως ένας επιπλέον παράγοντας έντασης μεταξύ των δύο χωρών.

Λέξεις- κλειδιά: Θαλάσσια πάρκα και εξωτερική πολιτική, Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός, Ελληνοτουρκικές διαφορές, Οριοθέτηση και Αιγαίο Πέλαγος, Θαλάσσιες Ζώνες

Abstract

This thesis examines the issue of marine parks in the Aegean Sea and its impact on the Greek-Turkish dispute concerning the delimitation of maritime zones.

The central research question addressed is: “How and why have marine parks become both an object of contention and a tool for advancing foreign policy positions by Greece and Turkey in the Aegean Sea?” Through analysis of the international legal framework (UNCLOS, CBD, BBNJ), the European framework (MSFD, MSPD and Maritime Spatial Planning), and a case-study approach, the study explores the concept of maritime sovereignty, the role of Marine Protected Areas (MPAs) as an instrument for promoting foreign policy objectives, and the actual impact of Aegean marine parks on Greek-Turkish differences.

Since marine parks have not yet been widely analysed in secondary literature as a tool of Greek foreign policy, the thesis includes comparative examples from the United Kingdom, France and Australia, countries which, as demonstrated, have employed marine protected areas to derive benefits or achieve specific foreign policy goals.

The main findings, drawn from comparative analysis with the above countries, official statements by Greece and Turkey in international fora, and the existing bibliography on Greek-Turkish relations, indicate that the marine parks issue appears to constitute yet another point of friction in Greek-Turkish relations, without causing any significant deterioration so far. Rather, it tends to highlight the underlying gap between the two countries positions on the Aegean Sea, the incompatibility of their approaches, and the persistent difficulty in even defining which issues are actually open to negotiation. The thesis concludes that environmental policy in the Aegean is strongly linked to geopolitical strategy, functioning as an additional factor of tension between the two countries.

Keywords: Marine parks and foreign policy, Maritime Spatial Planning, Greek-Turkish disputes, Delimitation and Aegean Sea, Maritime Zones

Ευρετήριο Ακρωνύμων

BBNJ: Biodiversity Beyond National Jurisdiction (Συμφωνία για τη Βιοποικιλότητα πέραν Εθνικής Δικαιοδοσίας)

CBD: Convention on Biological Diversity (Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα)

CEM: Commission on Ecosystem Management (Επιτροπή Διαχείρισης Οικοσυστημάτων, IUCN)

CSDP: Common Security and Defence Policy (Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας ΕΕ)

EUCAP Nestor: European Union Capacity Building Mission Nestor

GBF: Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework

GES: Good Environmental Status (Καλή Περιβαλλοντική Κατάσταση)

ICJ: International Court of Justice (Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης)

IUCN: International Union for Conservation of Nature (Διεθνής Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης)

ISA: International Seabed Authority (Διεθνής Αρχή Βυθού)

ITLOS: International Tribunal for the Law of the Sea (Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας)

LSMPA: Large Scale Maritime Protected Area

MPAs: Marine Protected Areas (Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές)

MSFD: Marine Strategy Framework Directive (Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική)

UNCLOS: United Nations Convention on the Law of the Sea (Σύμβαση Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας)

UNCED: United Nations Conference on Environment and Development (Σύνοδος Ρίο 1992)

WFD: Water Framework Directive (Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα)

ΔΔΧ: Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης

ΘΠΠ: Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές

ΘΧΣ: Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	1
Μεθοδολογία και Ερευνητικό Ερώτημα	2
Μέρος 1ο:.....	3
Κεφάλαιο 1 Θεωρητικό πλαίσιο (έννοιες διεθνούς δικαίου για τη θάλασσα κυριαρχία, Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές και ισχύον νομικό πλαίσιο).....	3
1.1 Η έννοια της κυριαρχίας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων στη θάλασσα ...	3
1.2 ΘΧΣ στο παγκόσμιο και ευρωπαϊκό πλαίσιο.....	6
1.3 Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές: ορισμός και λειτουργία.....	9
1.4 Ανάλυση διεθνών συμφωνιών και υποχρεώσεις κρατών για τη διαχείριση και τη προστασία των θαλάσσιων περιοχών.....	10
Κεφάλαιο 2 Η χρήση των θαλάσσιων πάρκων ως εργαλείο εξωτερικής πολιτικής υπό το πρίσμα του διεθνούς δικαίου	13
2.1 Ανάλυση της στρατηγικής χρήσης θαλασσίων πάρκων για τη προβολή κυριαρχικών δικαιωμάτων και στοχεύσεων εξωτερικής πολιτικής.....	14
2.2 Ρόλος των θαλασσίων πάρκων σε διαφιλονικούμενα ύδατα υπό το πρίσμα του διεθνούς δικαίου	19
Μέρος 2ο.....	21
Κεφάλαιο 3 Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός και ελληνική εξωτερική πολιτική	21
3.1 Ελληνικές υποχρεώσεις στα πλαίσια του ενωσιακού δικαίου για τον ΘΧΣ και ενσωμάτωση του στους στόχους της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής.....	21
Κεφάλαιο 4 Μελέτη περίπτωσης: Θαλάσσια πάρκα και Διεθνές Δίκαιο σε διαφιλονικούμενες θαλάσσιες ζώνες- Η περίπτωση του Αιγαίου.....	22
4.1 Η UNCLOS ως πλαίσιο διεθνούς δικαίου για το Αιγαίο και σημεία τριβής μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας	22
4.2 Τα θαλάσσια πάρκα στο Αιγαίο	30
4.3 Αντιρρήσεις και επιχειρήματα Τουρκίας στο θέμα των θαλασσίων πάρκων.....	33
4.4 Αποτύπωμα των θαλασσίων πάρκων στις ελληνοτουρκικές διαφορές	35
Συμπεράσματα	36
Βιβλιογραφική Επισκόπηση	40
Διεθνής νομολογία.....	40
Ηλεκτρονικές πηγές	40
Βιβλιογραφία	41

Εισαγωγή

Τα θαλάσσια πάρκα εισήχθησαν στη διεθνή συζήτηση τη δεκαετία του 1970 μέσω πρωτοβουλιών που αναπτύχθηκαν με στόχο τη προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και της θαλάσσιας βιοποικιλότητας. Για την Ελλάδα, δύο πρόσφατες πρωτοβουλίες ήταν στο 9^ο Διεθνές Συνέδριο για τους Ωκεανούς (Our Ocean Conference) στην Αθήνα τον Απρίλιο του 2024, όπου η χώρα δεσμεύθηκε για εθνικά θαλάσσια πάρκα και η 3^η Διεθνής Διάσκεψη του ΟΗΕ για τους Ωκεανούς στη Νίκαια τον Ιούνιο του 2025 όπου ενίσχυε τη συζήτηση με συγκεκριμένες ανακοινώσεις για νέα πάρκα σε Νότιο Αιγαίο και Ιόνιο.

Υπάρχει ένα σχετικό εύρος ορισμών βάσει της διαθέσιμης βιβλιογραφίας, που έχει δοθεί σχετικά με τα θαλάσσια πάρκα. Τα θαλάσσια πάρκα ή αλλιώς θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές (MPAs- Maritime Protected Areas) αποτελούν προστατευόμενες περιοχές για το θαλάσσιο περιβάλλον από τις ζημιογόνες ανθρώπινες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων των γεωτρήσεων και της τουριστικής ανάπτυξης¹. Τα θαλάσσια πάρκα αποτελούν σημαντικά εργαλεία διαχείρισης για την αποκατάσταση και τη διατήρηση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας, προάγοντας την βιώσιμη κοινωνική και οικονομική χρήση της θάλασσας^{2 3}. Η Διεθνής Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης, ορίζει τη θαλάσσια προστατευόμενη περιοχή ως κάθε θαλάσσιο χώρο με παλιρροιακό ή υποπαλιρροιακό έδαφος, μαζί με τα υπερκείμενα ύδατα και τη σχετική χλωρίδα και πανίδα, τα ιστορικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά, η οποία έχει προστατευτεί από το νόμο ή άλλα αποτελεσματικά μέσα για την προστασία μέρους ή όλου του κλειστού από βάρους περιβάλλοντος». ^{4 5}

Η ανάπτυξη και διαχείριση των θαλάσσιων περιοχών και των νομικών καθεστώτων τους αποτέλεσε αντικείμενο προσοχής τα τελευταία χρόνια, λόγω της διεύρυνσης των οικονομικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη θάλασσα όπως ο τουρισμός και η αλιεία, αλλά και ερωτημάτων σχετικά με τη περιβαλλοντική βιωσιμότητα του ζητημάτων. Όπως αναφέρουν στην έρευνα τους οι Bateman και Bergin, η προσέγγιση των θαλασσιών ζητημάτων τομέα προς τομέα μεμονωμένα, είναι δυσλειτουργική και πως ακόμα και στο προοίμιο της, η UNCLOS, αναγνωρίζει τα θαλάσσια προβλήματα

---

¹ F Duarte and G Doherty and P Nakazawa, Redrawing the boundaries: planning and governance of a marine protected area—the case of the Exuma Cays Land and Sea Park, *Journal of Coastal Conservation* 21 (2017)

² K Arkema and S Abramson and B Dewsbury, Marine ecosystem-based management: From characterization to implementation, *Frontiers in Ecology and the Environment*, 4(10) (2006): 525-532

³ J Claudet, *Marine Protected Areas: A Multidisciplinary Approach*, Cambridge University Press, (2011)

⁴ S Wells and others, Building the future of MPAs - lessons from history, *Aquatic Conservation Marine and Freshwater Ecosystems*, 26(2), (2016): 101-125

⁵ G Kelleher, *Guidelines for Marine Protected Areas*, UCN, (1999)

ως «σημαντικά αλληλοσυνδεμένα» και χρήζουν πιο ολιστικής προσέγγισης⁶. Στην έρευνα τους επισημαίνουν ένα έλλειμμα στον θαλάσσιο σχεδιασμό, χωρίς έναν ενιαίο φορέα που να θέτει προτεραιότητες, πράγμα που παρεμποδίζει τον αποτελεσματικό σχεδιασμό, την παρακολούθηση των θαλασσίων πάρκων και τη συμμόρφωση με το διεθνές δίκαιο⁷.

Οι θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές (ΘΠΠ), ως κομμάτι του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού των κρατών και ενδεχομένως λόγω του νομικού πλαισίου που τις περιβάλλει, φαίνεται ότι πέρα από τον σημαντικό τους ρόλο στη προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και τη χρήση τους ως μέσο ειδικά για τα ευρωπαϊκά κράτη για να πιάσουν τους περιβαλλοντικούς στόχους που μπαίνουν κατά καιρούς από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, χρησιμοποιούνται έμμεσα όπως θα αποδειχθεί παρακάτω και ως όχημα προκειμένου τα κράτη (κυρίως αυτά που έχουν σημαντικότερο θαλάσσιο αποτύπωμα) να επιτύχουν ευρύτερες στοχεύσεις τους στην εξωτερική τους πολιτική. Αν τοποθετήσουμε αυτόν τον ισχυρισμό στην περίπτωση του Αιγαίου (με όλα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της) μπορούμε να αντιληφθούμε γιατί τα θαλάσσια πάρκα που ανακοινώθηκαν την άνοιξη, αποτέλεσαν αντικείμενο διαφοράς με την Τουρκία.

Μεθοδολογία και Ερευνητικό Ερώτημα

Το αντικείμενο που πραγματεύεται η συγκεκριμένη εργασία, είναι τα θαλάσσια πάρκα που η Ελλάδα ανακοίνωσε τον Απρίλιο του 2025, στα πλαίσια των δεσμεύσεων της για τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό (ΘΧΣ), των υποχρεώσεων της βάσει του ενωσιακού δικαίου και πως το συγκεκριμένο ζήτημα αλληλεπιδρά με τις θαλάσσιες ζώνες και το πρόβλημα οριοθέτησης στο Αιγαίο Πέλαγος μεταξύ της χώρας με την Τουρκία. Το ερευνητικό ερώτημα στο οποίο η εργασία αποσκοπεί να απαντήσει είναι «Πως και γιατί τα θαλάσσια πάρκα κατέληξαν αντικείμενο διαμάχης αλλά και εργαλείο προώθησης θέσεων εξωτερικής πολιτικής για Ελλάδα και Τουρκία στο Αιγαίο». Στο πρώτο μέρος της εργασίας περιλαμβάνεται το θεωρητικό πλαίσιο. Παρουσιάζονται οι έννοιες της κυριαρχίας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων βάσει του πλαισίου της Σύμβασης του Δικαίου της Θάλασσας, (UNCLOS). Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στην έννοια του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού και στο πως διαμορφώνεται το παγκόσμιο και το ευρωπαϊκό πλαίσιο για τις θαλάσσιες δραστηριότητες. Στο τέλος του κεφαλαίου παρατίθεται η έννοια της θαλάσσιας προστατευόμενης περιοχής, οι λειτουργίες που επιτελεί και το νομικό πλαίσιο μέχρι σήμερα που τις διέπει όπως οι διεθνείς πρωτοβουλίες και συμφωνίες όπως η BBNJ (Biodiversity Beyond National Jurisdiction) ή η CBD (Convention for the Biological Diversity). Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναπτύσσεται η χρήση των θαλασσίων προστατευόμενων περιοχών ως

---

⁶ S Bateman and A Bergin, Chapter 2 MANAGING OUR OCEANS, Sea change: Advancing Australia's ocean interests, Australian Strategic Policy Institute, (2009): 17-25

⁷ Ibid

εργαλείο εξωτερικής πολιτικής υπό το πρίσμα του διεθνούς δικαίου. Αναλύεται η στρατηγική χρήση των θαλάσσιων πάρκων ως μέσο προβολής κυριαρχικών δικαιωμάτων και στοχεύσεων εξωτερικής πολιτικής και ο ρόλος τους σε περιπτώσεις διαφιλονικούμενων υδάτων.

και οι άλλες σχετικές διεθνείς πρωτοβουλίες με τα θαλάσσια πάρκα όπως η BBNJ (Biodiversity Beyond National Jurisdiction) ή η CBD (Convention for the Biological Diversity). Παρατίθενται επίσης, οι παράγοντες αποτελεσματικότητας των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι υποχρεώσεις της Ελλάδας στα πλαίσια του ενωσιακού δικαίου για τον ΘΧΣ, τα θαλάσσια πάρκα και το πως οι συγκεκριμένες έννοιες αποτελούν πλέον κομμάτι της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας, στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται η έννοια του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού στα πλαίσια της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, οι πρόσφατες σχετικές πρωτοβουλίες και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από το ενωσιακό δίκαιο. Το τέταρτο κεφάλαιο αποτελεί τη μελέτη περίπτωσης της εργασίας. Ασχολείται με το πως τα θαλάσσια πάρκα επηρέασαν την ελληνοτουρκική διαφορά του Αιγαίου και τις ελληνοτουρκικές σχέσεις γενικότερα. Συγκεκριμένα αναλύεται η UNCLOS ως πλαίσιο για το διεθνές δίκαιο της θάλασσας στη περιοχή, ποιες είναι οι διαφορές Ελλάδας- Τουρκίας και τα σημεία τριβής των δύο χωρών. Παρουσιάζονται τα δύο θαλάσσια πάρκα στο Αιγαίο και το πλήρες νομικό πλαίσιο που τα διέπει, πως απαντά η Τουρκία στη δημιουργία τους και ποιο ήταν μέχρι τώρα το αποτύπωμα τους στις ελληνοτουρκικές διαφορές. Τέλος και στα πλαίσια του ερευνητικού ερωτήματος, γίνεται μια ανασκόπηση των ευρημάτων της εργασίας και παρατίθενται οι μελλοντικές προκλήσεις.

Μέρος 1ο:

Κεφάλαιο 1 Θεωρητικό πλαίσιο (έννοιες διεθνούς δικαίου για τη θαλάσσια κυριαρχία, Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές και ισχύον νομικό πλαίσιο)

1.1 Η έννοια της κυριαρχίας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων στη θάλασσα

Η UNCLOS τέθηκε σε εφαρμογή 16 Νοεμβρίου του 1994 και είναι παγκοσμίως μία από τις σημαντικότερες συνθήκες διεθνούς δικαίου. Παρόλα αυτά, τελευταία χρόνια αναφέρεται πως οι θεμελιώδεις κανόνες που κληρονομήσαμε από μια γενιά που βίωσε δύο παγκοσμίους πολέμους, έχουν αρχίζει να αμφισβητούνται, ακόμα και από δυτικά

κράτη. Ο λαϊκισμός αυξάνεται και η συμπεριφορά απολυταρχικών κρατών φαίνεται να αγνοεί τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο⁸.

Στην έρευνα του ο Charney δείχνει ότι το διεθνές δίκαιο όσον αφορά τις θαλάσσιες οριοθετήσεις, είναι σκόπιμα αόριστο. Η UNCLOS του 1982 υποχρεώνει τα κράτη να καταλήξουν σε μια «δίκαιη λύση», αλλά δεν παρέχει καμία σταθερή φόρμουλα για τη χάραξη της γραμμής οριοθέτησης. Λόγω αυτού του κενού, οι αποφάσεις του ΔΔΧ και οι ad-hoc διαιτητικές αποφάσεις αποκτούν ιδιαίτερο βάρος, σχηματίζοντας μια γραμμή νομολογίας οιονεί κοινού δικαίου που στην πραγματικότητα διαμορφώνει τις κρατικές υποχρεώσεις⁹. Ο συγγραφέας τονίζει ότι οι συσσωρευμένες αποφάσεις καθορίζουν τη μέθοδο ανάλυσης (παράκτια γεωγραφία, σχετικές περιστάσεις, αναλογικότητα) και περιορίζουν τους παράγοντες που μπορούν να λάβουν υπόψη τα δικαστήρια. Οι περισσότεροι διακανονισμοί είναι διμερείς και η πρακτική «δεν φαίνεται να είναι ιδιαίτερα βοηθητική», δίνοντας στα δικαστήρια μεγαλύτερη επιρροή. Το τυπικό διαδικαστικό πρότυπο που χρησιμοποιείται τώρα από τα δικαστήρια είναι να ορίζουν τη γεωγραφική περιοχή, να απαριθμούν όλες τις σχετικές παραμέτρους, να χαράσσουν μια προσωρινή γραμμή, να την ελέγχουν για «ριζική ανισότητα» (radical inequity) και να την αναπροσαρμόζουν εάν είναι απαραίτητο¹⁰. Τα παράκτια κράτη έχουν την υποχρέωση να οριοθετήσουν υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ κατόπιν συμφωνιών στη βάση του διεθνούς δικαίου.

Η απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Κατάρ ν Μπαχρέιν παρέχει μια λεπτομερή εικόνα των σύγχρονων κανόνων δικαίου της θάλασσας που διέπουν τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη οριοθετούν τον θαλάσσιο χώρο τους και επιλύουν επικαλυπτόμενες αξιώσεις. Η UNCLOS ως πλαίσιο που διέπει τη Σύμβαση του 1982 (και τη προηγούμενη Σύμβαση του 1958) ως πηγή κανόνων που εφαρμόζει την οριοθέτηση χωρικών υδάτων των ΑΟΖ και των υφαλοκρηπίδων. Το Άρθρο 15 ορίζει μια προσωρινή γραμμή ίσης απόστασης η οποία μπορεί να προσαρμοστεί περεταίρω εάν οι «ειδικές περιστάσεις» δικαιολογούν ένα πιο δίκαιο αποτέλεσμα. Το Δικαστήριο τονίζει ότι αυτός ο κανόνας αποτελεί εθιμικό δίκαιο.¹¹

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας όσον αφορά τις θαλάσσιες ζώνες, παρέχει στα παράκτια κράτη πλήρη κυριαρχία στα εσωτερικά ύδατα (Άρθρο 8 και 11), κυριαρχία με δικαίωμα αβλαβούς διέλευσης (Άρθρα 17-20) στην αιγιαλίτιδα ζώνη και κυριαρχικά δικαιώματα στην υφαλοκρηπίδα (Άρθρο 77) και αποκλειστικά δικαιώματα βυθού στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) για την

---

⁸ H Corell, *The United Nations Convention on the Law of the Sea in the Present Geo-Political Situation*, Myron H, Nordquist R (eds), *Marine Biodiversity of Areas beyond National Jurisdiction*, Brill, (2021):7-17

⁹ J Charney, *Progress in International Maritime Boundary Delimitation Law*, *The American Journal of International Law*, 88(2), (1994): 227-256

¹⁰ Ibid

¹¹ *Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v Bahrain) (Merits)* [2001] ICJ Rep 40.

εξερεύνηση και εκμετάλλευση φυσικών πόρων (Άρθρο 56) της UNCLOS. Το Άρθρο 60 της UNCLOS ορίζει ρητά ότι τα παράκτια κράτη έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να ρυθμίζουν την κατασκευή, τη λειτουργία και τη χρήση εγκαταστάσεων και κατασκευών για τους σκοπούς αυτούς. Βάσει του συγκεκριμένου άρθρου ορίζεται η αδειοδότηση για υπεράκτια αιολικά πάρκα, πλατφόρμες πετρελαίου και φυσικού αερίου ή συσκευές ωκεάνιας ενέργειας¹². Έχουμε και τη Συνορεύουσα Ζώνη που ορίζεται από εξωτερικό όριο των χωρικών υδάτων, επιτρέπει στο παράκτιο κράτος να ασκεί τον έλεγχο που είναι απαραίτητος για την αποτροπή αλλά και την τιμωρία παραβίασης των τελωνειακών, δημοσιονομικών, μεταναστευτικών ή υγειονομικών κανονισμών του. Στην Ανοιχτή θάλασσα (Άρθρο 87) που ορίζεται ως όλα τα μέρη της θάλασσας που δεν περιλαμβάνονται στα χωρικά ύδατα ή στα εσωτερικά ύδατα, παρέχοντας ελευθερίες όπως η ναυσιπλοΐα, η υπέρπτηση, η πόντιση καλωδίων και η αλιεία. Ισχύει ο νόμος του κράτους σημαίας.

Στα άρθρα 74 (3) και 83 (3) η UNCLOS ορίζει πως τα κράτη πρέπει να «καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια» για να υιοθετήσουν προσωρινά μέτρα που δεν θίγουν την τελική οριοθέτηση. Αυτές οι ρυθμίσεις αποτελούν τη νομική βάση για οποιαδήποτε δραστηριότητα οριοθέτησης σε αμφισβητούμενες περιοχές. Συνολικά φαίνεται ότι το διεθνές δίκαιο επιτρέπει τον καθορισμό ζωνών μέσω προσωρινών από κοινού συμφωνημένων μηχανισμών, εφόσον τα κράτη ενεργούν καλή τη πίστη και αποφεύγουν μέτρα που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν την τελική οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών¹³. Όσον αφορά τις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές, αξίζει να αναφέρουμε ότι μπορεί να υπάρξουν σε επικαλυπτόμενες ζώνες αρμοδιότητας υπό τη προϋπόθεση ότι σέβονται την υποχρέωση να μην τεθεί σε κίνδυνο η τελική συμφωνία¹⁴.

Η αξιολόγηση της Transparency International του 2018 δείχνει ότι ο Διεθνής Οργανισμός Ναυτιλίας (IMO), που αποτελεί τον εξειδικευμένο οργανισμό του ΟΗΕ που δημιουργεί το παγκόσμιο νομικό πλαίσιο για τη ναυτιλία, εξακολουθεί να περιορίζεται από διάφορα «κενά» που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του σύγχρονου δικαίου της θάλασσας.¹⁵

---

¹² J Waverijin, Navigating Legal Barriers to Mortgaging Energy Installations at Sea – the Case of the North Sea and the Netherlands, Catherine Banet (ed) ,The Law of the Seabed: Access, Uses, and Protection of Seabed Resources, Brill (2020) 503-524

¹³ C Scofield, Options for Overcoming Overlapping Maritime Claims, The Journal of Territorial and Maritime Studies, 8(2), (2021): 21-41

¹⁴ Ibid

¹⁵ Transparency International, 'Governance at the International Maritime Organisation: The Case for Reform' (2018) <<http://www.jstor.org/stable/resrep20551>> accessed 7 November 2026.

1.2 ΘΧΣ στο παγκόσμιο και ευρωπαϊκό πλαίσιο

Ο Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός (ΘΧΣ) (Maritime Spatial Planning- MSP) στη παρουσιάζεται ως εργαλείο πολιτικής που ορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των παράκτιων κρατών στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) και στη Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα (Convention on Biological Diversity- CBD), σε μία βασισμένη σε τρεις διαστάσεις κατανομή του θαλάσσιου χώρου, την περιβαλλοντική, την οικονομική και τη κοινωνική¹⁶. Ο ΘΧΣ επιτρέπει στα κράτη να συμβιβάζουν ανταγωνιστικές χρήσεις, να αποτρέπουν συγκρούσεις και να εκπληρώνουν το καθήκον πρόληψης, μείωσης και ελέγχου της θαλάσσιας ρύπανσης, σεβόμενα παράλληλα την ελευθερία της ναυσιπλοΐας, την αβλαβή διέλευση και τη διέλευση διαμετακόμισης.

Η UNCLOS αποτελεί το βασικό πλαίσιο του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού. Η Σύμβαση παρέχει στα παράκτια κράτη διευρυμένη δικαιοδοσία (extensive jurisdiction) σε εσωτερικά ύδατα, χωρικά ύδατα, αποκλειστικές οικονομικές ζώνες και υφαλοκρηπίδες, επιτρέποντας την οριοθέτηση και την αδειοδότηση δραστηριοτήτων όπως αιολικά πάρκα, υδατοκαλλιέργειες, προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές και ζώνες ασφαλείας. Παρόλο που η UNCLOS δεν κάνει ρητή αναφορά στον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό, οι διατάξεις της σχετικά με την εκμετάλλευση των πόρων, την προστασία του περιβάλλοντος (Άρθρα 192- 194) και το δικαίωμα υιοθέτησης «κατάλληλων μηχανισμών συντονισμού» (Άρθρο 123) ερμηνεύονται ως νομική βάση για εθνικές ή συλλογικές πρωτοβουλίες στα πλαίσια της έννοιας¹⁷. Όσον αφορά στη σύνδεση ΘΧΣ και CBD, μέσω της CBD υποχρεώνονται τα κράτη να διατηρήσουν τη βιοποικιλότητα των θαλάσσιων περιοχών τους και να εφαρμόσουν μια προσέγγιση που βασίζεται στο οικοσύστημα, η οποία στα πλαίσια του ΘΧΣ μπορεί να εφαρμοστεί σε λειτουργικό επίπεδο περιλαμβάνοντας στρατηγικές περιβαλλοντικές αξιολογήσεις και στόχους και τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών. Τα μέσα της ΕΕ στον συγκεκριμένο τομέα όπως οι Οδηγίες για τη Θαλάσσια Στρατηγική και οι περιφερειακές συμβάσεις (OSPAR, Ελσίνκι, Βαρκελώνη) ενισχύουν τη διάσταση του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού που βασίζεται στο οικοσύστημα απαιτώντας συντονισμένο σχεδιασμό σε διασυνοριακό και τομεακό επίπεδο¹⁸

Όσον αφορά τα θέματα ασφάλειας, από τις αρχές της δεκαετίας του 2000, ένα σύνολο συμβάσεων όπως ο Διεθνής Κώδικας Ασφαλείας Πλοίων και Λιμενικών

---

¹⁶ F Maes, The international legal framework for marine spatial planning, *Marine Policy*, 32(5), (2018): 797-810

¹⁷ Ibid

¹⁸ Ibid

Εγκαταστάσεων, η Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική της ΕΕ του 2002 και η Διαχείριση ΑΡΕC για τους Ωκεανούς του 2004, έχουν επεκτείνει τη δικαιοδοσία των κρατών μετατρέποντας έτσι την ιστορική ελευθερία της ανοικτής θάλασσας σε ένα περιορισμένο δικαίωμα¹⁹. Κράτη και περιφερειακοί οργανισμοί όπως το ΝΑΤΟ και η ΕΕ έχουν συμφέροντα που συνδέονται με την ασφάλεια στη θάλασσα, τα οποία υπερβαίνουν το υπάρχον πλαίσιο της ελευθερίας των θαλασσών. Έτσι οι ανησυχίες για την θαλάσσια ασφάλεια ενσωματώνονται σε ένα ευρύτερο γεωστρατηγικό πλαίσιο. Ορισμένα κράτη καθώς και η ΕΕ έχουν πρόσφατα επεξεργαστεί συγκεκριμένες στρατηγικές ασφάλειας στη θάλασσα. Η στρατηγική της ΕΕ για τη θαλάσσια ασφάλεια συντάχθηκε τον Μάρτιο του 2014 (European Union Maritime Security Strategy (EUMSS)) και στη συνέχεια το Συμβούλιο ενέκρινε μια αναθεωρημένη έκδοση στις 24 Ιουνίου του 2014. Τα δύο έγγραφα είναι παρόμοια, αλλά εντοπίζονται κάποιες παραλείψεις στην εγκεκριμένη από το Συμβούλιο έκδοση, στις οποίες αντικατοπτρίζονται επιφυλάξεις των κρατών μελών αναφορικά με την ανάπτυξη της θαλάσσιας ισχύος της ΕΕ²⁰.

Η ευρωπαϊκή μεσογειακή πολιτική αποτελεί περισσότερο ένα μοντέλο συνεργασίας βασισμένο στο διεθνές δίκαιο. Υποστηρίζει ότι η θάλασσα είναι ένα ιδιαίτερα κατάλληλο πεδίο που μπορεί να προωθηθεί η ευρωπαϊκή συνεργασία σε θέματα ασφάλειας και επίτευξης ευημερίας, επειδή θαλάσσιες διαφορές σπάνια εξελίσσονται σε ένοπλες συρράξεις και συνήθως επιλύονται με διπλωματικά και νομικά μέσα. Κατά συνέπεια τα κράτη προτιμούν διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες που συνδέουν τα ναυτικά μέσα (naval assets) με καθήκοντα επίτευξης κοινωνικής ευημερίας (πχ Πρωτόκολλο της Ιταλίας του 1997 με την Αλβανία, ή η περιφερειακή συνθήκη RAMOGE του 1976)²¹. Η ευρωπαϊκή στρατηγική στη Μεσόγειο βασίζεται σε πυλώνες. Την επιχειρησιακή διαλειτουργικότητα (operational interoperability), μέσω της EUROMARFOR για την αντιμετώπιση πιθανών κρίσεων. Την προσήλωση στο διεθνές δίκαιο βάσει της UNCLOS, με τα κράτη να εξισορροπούν τα δικαιώματα των παράκτιων κρατών και τα συμφέροντα των υπολοίπων μέσω της μη αντιπαραθετικής διαχείρισης (non-confrontational management). Αυτό το νομικό πλαίσιο υποστηρίζει την έμφαση στη θαλάσσια αστυνόμευση και την έρευνα και διάσωση. Προάγονται επίσης συγκυριακοί συνασπισμοί κρατών μειώνοντας τις πολιτικές τριβές και διατηρώντας ταυτόχρονα την ευρωπαϊκή ασφάλεια²².

Η ΕΕ τονίζει τη βούληση, τα συμφέροντα και την ευθύνη της να συμβάλλει στην προώθηση της καλύτερης θαλάσσιας διακυβέρνησης. Για παράδειγμα, με την έναρξη αποστολών ανάπτυξης θαλασσιών ικανοτήτων (όπως η EUCAP Nestor στο Κέρας της Αφρικής ή η BAM στη Λιβύη) με επίκεντρο τις ικανότητες των παραγόντων ασφαλείας

---

¹⁹ S Bateman and A Bergin, Chapter 2 MANAGING OUR OCEANS, Sea change: Advancing Australia's ocean interests, Australian Strategic Policy Institute, (2009): 17-25

²⁰ B Germond, The geopolitical dimension of maritime security, Marine Policy, 54, (2015): 137-142

²¹ M Pugh, EUROPEAN MARITIME COOPERATION, European Union Institute for Security Studies (EUISS), JSTOR, (2000):13-22

²² Ibid

και της θαλάσσιας διακυβέρνησης. Πέραν όμως από τη διαχείριση του θαλάσσιου χώρου, η στρατηγική θαλάσσιας ασφάλειας της ΕΕ διαμορφώνεται από γεωπολιτικά στοιχεία. Οι θαλάσσιες περιοχές που βρίσκονται στην περιφέρεια της Ευρώπης και πέραν αυτής έχουν «στρατηγική αξία» (EUMSS).²³ Οι περιοχές αυτές έχουν επίσης, αυξημένη πιθανότητα για κρίση ή αστάθεια και συνεπώς χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής για την ΕΕ και τα κράτη μέλη της. Η Μεσόγειος, ο Ατλαντικός και το παγκόσμιο δίκτυο ναυτιλιακών οδών από και προς την Ασία, την Αφρική και την Αμερική έχουν κρίσιμη σημασία. Η ΕΕ τονίζει τη σημαντικότητα της ανάληψης περισσότερων ευθυνών ως παγκόσμιος παράγοντας για τη διατήρηση της θαλάσσιας ασφάλειας, ιδίως στη γειτονιά της, προκειμένου να ενισχύσει έτσι και την ασφάλεια στο εσωτερικό της. Εδώ τονίζεται και η σημαντικότητα των ενόπλων δυνάμεων των κρατών μελών οι οποίες θα πρέπει να διαδραματίζουν στρατηγικό ρόλο στη θάλασσα, να έχουν παγκόσμια εμβέλεια, ευελιξία και πρόσβαση, που θα επιτρέπουν στην ΕΕ και τα κράτη μέλη της να συμβάλλουν σε ολόκληρο το φάσμα των θαλάσσιων αρμοδιοτήτων²⁴.

Λόγω της πολιτικής, νομικής και θεσμικής φύσης των θαλάσσιων πολιτικών και του χωροταξικού σχεδιασμού, ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη τους απαιτεί αναπροσαρμογή του ρόλου που διαδραματίζει η θάλασσα ως πολιτικο-εδαφικό στοιχείο του κράτους, που πλέον έχει μια πολύ σημαντική διάσταση. Αυτές οι νέες πολιτικές αποτελούν έναν αναπόσπαστο παράγοντα στην απαραίτητη μετάβαση προς την νέα έννοια της θαλάσσιας κυριαρχίας (maritime sovereignty)²⁵.

Από ιστορικής άποψης μπορεί να ειπωθεί πως οι θαλάσσιες πολιτικές ικανοποιούν ένα βασικό χαρακτηριστικό των κρατικών πολιτικών, τον ηγετικό ρόλο που διαδραματίζει το κράτος στην έναρξη μιας πολιτικο-θεσμικής διαδικασίας που μετατρέπει τα θαλάσσια ζητήματα σε πεδίο δράσης. Παρά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ένα κράτος για την προβολή της πολιτικής του πάνω στο θαλάσσιο χώρο, η μέριμνα της κυβέρνησης για τα θαλάσσια ζητήματα δεν είναι καινούργια, καθώς χαρακτηριστικές λειτουργίες της κρατικής δράσης, όπως η οικονομική εκμετάλλευση, η εδαφική ακεραιότητα για την ενίσχυση της πολιτικής κυριαρχίας ή η επίλυση των κοινωνικών συγκρούσεων που προκύπτουν σχετικά με τη χρήση της γης και την οικονομική εκμετάλλευση, είχαν υποχρεώσει τις διοικήσεις να παρεμβαίνουν σε ζητήματα όπως η αλιεία ή η εδαφική εκμετάλλευση ακόμα από παλαιότερες εποχές²⁶.

Συμπερασματικά, η αυξανόμενη ανάπτυξη και η αυξανόμενη ένταση των διασυνοριακών διαδικασιών έχουν διαβρώσει μέρος της δυναμικής των κρατών που παραδοσιακά έπαιζαν ρόλο στη διαμόρφωση της διεθνούς στρατηγικής και στην συμμετοχή τους στη διεθνή σκηνή. Με άλλα λόγια, ο ηγετικός ρόλος του κράτους στην

---

²³B Germond, The geopolitical dimension of maritime security, *Marine Policy*, 54, (2015): 137-142

²⁴ M Pugh, EUROPEAN MARITIME COOPERATION, European Union Institute for Security Studies (EUISS), JSTOR, (2000):13-22

²⁵ J Rodriguez Mateos and J Suarez de Vivero J and D Florido del Corral, Geopolitical factors of maritime policies and marine spatial planning: State, regions, and geographical planning scope, *ELSEVIER*, 33(4), (2009):624-634

²⁶ Ibid

θαλάσσια πολιτική έχει παραδόξως λάβει χώρα θεσμικά, με βάση ένα πολύ ευρύ φάσμα παραγόντων, οργανισμών και πρωτοβουλιών διεθνούς χαρακτήρα, το σημείο εκκίνησης των οποίων θα μπορούσε να είναι η UNCLOS²⁷.

1.3 Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές: ορισμός και λειτουργία

Η Διεθνής Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης International Union for the Conservation of Nature- IUCN) ορίζει μια θαλάσσια προστατευόμενη περιοχή (ΘΠΠ) ως οποιαδήποτε περιοχή με παλιρροιακό ή υποπαλιρροιακό έδαφος, μαζί με τα υπερκείμενα ύδατα της και τη σχετική χλωρίδα, πανίδα και πολιτιστικά χαρακτηριστικά, η οποία έχει κηρυχθεί από το νόμο ή άλλα αποτελεσματικά μέσα για τη προστασία μέρους ή ολόκληρου του κλειστού περιβάλλοντος.²⁸

Οι θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές (MPAs) έχουν πληθώρα ωφελειών όπως περιβαλλοντικά (συμβάλλουν στη προστασία του ενδιαιτήματος από φυσικές καταστροφές βοηθούν στη διατήρηση της γενετικής ποικιλομορφίας, την διατήρηση των ιχθυοαποθεμάτων και των βασικών λειτουργιών του οικοσυστήματος) και οικονομικά, όπως η διαχείριση του τουριστικού προϊόντος μιας χώρας και η δημιουργία θέσεων εργασίας²⁹. Οι πρωτοβουλίες για τα θαλάσσια πάρκα βασίζονται τόσο σε εθνικούς νόμους όσο και σε μια σειρά διεθνών νομικών πράξεων. Τα θεμέλια έθεσαν σε αναφορές τους, η IUCN, η WWF και τα Ηνωμένα Έθνη, όπου συνέβαλαν στη κωδικοποίηση των θαλάσσιων πάρκων ως ισοδύναμα με τα χερσαία πάρκα και προώθησε περιβαλλοντικές κατευθυντήριες γραμμές για το σχεδιασμό τους. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές δίνουν έμφαση στα οικοσυστήματα, τη προστασία της βιοποικιλότητας και την ενσωμάτωση της χρήσης των θαλασσιών πόρων, ένα μοντέλο που στηρίζει τη σημερινή χωροθέτηση των εθνικών θαλασσιών πάρκων.^{30 31}

Τα κοινωνικοοικονομικά και πολιτικά πλαίσια διαμορφώνουν την επιτυχία των προστατευόμενων θαλασσιών περιοχών (MPA) με διάφορους τρόπους. Η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών είναι ένας από αυτούς. Η εμπλοκή των αλιέων, των τουριστικών πρακτόρων, των αυτοχθόνων ομάδων και άλλων ενδιαφερομένων από το στάδιο του σχεδιασμού, ενισχύει την ανάληψη ευθύνης, βελτιώνει τη συμμόρφωση και

---

²⁷ J Rodriguez Mateos and J Suarez de Vivero J and D Florido del Corral, Geopolitical factors of maritime policies and marine spatial planning: State, regions, and geographical planning scope, ELSEVIER, 33(4), (2009):624-634

²⁸F Spadi, Navigation in Marine Protected Areas: National and International Law, Ocean Development & International Law, 31(3), (2010): 258-302

²⁹ J Day and others., CHAPTER 20 MARINE PROTECTED AREA MANAGEMENT, Worboys, M. Lockwood, A. Kothari, S. Feary, & I. Pulsford (eds) Protected Area Governance and Management, ANU Press, (2015): 609-650

³⁰ M Björklund, Achievements in Marine Conservation, I. Marine Parks, Environmental Conservation, 1(3), (1974), 205-217

³¹ S Bateman and A Bergin, Chapter 2 MANAGING OUR OCEANS, Sea change: Advancing Australia's ocean interests, Australian Strategic Policy Institute, (2009): 17-25

μειώνει τις συγκρούσεις. Τόσο στις αναπτυσσόμενες όσο και στις ανεπτυγμένες περιοχές, η έγκαιρη συμμετοχή βοηθά στη μετατροπή της τοπικής γνώσης σε κριτήρια σχεδιασμού και ενισχύει τη μακροπρόθεσμη υποστήριξη. Ο καθορισμός σαφών και κοινών στόχων είναι επίσης ένας παράγοντας, που καθοδηγεί τις αποφάσεις για συμβιβασμούς και ευθυγραμμίζει τις προσδοκίες μεταξύ των ενδιαφερόμενων ομάδων. Άλλος σημαντικός παράγοντας είναι η πολιτική σταθερότητα. Η κυβερνητική αστάθεια, οι περιορισμένες ροές χρηματοδότησης και τα αδύναμα νομικά πλαίσια υπονομεύουν την παρακολούθηση, την επιβολή και τη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση, ιδίως στα φτωχότερα κράτη. Ακόμα και στα πλούσια κράτη, η μεταβαλλόμενες πολιτικές προτεραιότητες μπορεί να οδηγήσουν σε δημιουργία θαλάσσιων πάρκων για ευκαιριακούς λόγους, αγνοώντας επιστημονικά κριτήρια³². Συνολικά συμπεραίνουμε ότι οι θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές είναι πιο ανθεκτικές όταν οι κοινωνικοοικονομικές πολιτικές πραγματικότητες ενσωματώνονται ρητά στον καθορισμό στόχων, στις διαδικασίες των ενδιαφερόμενων μερών και στη προσαρμοστική διαχείριση³³

Οι περιβαλλοντικές ρυθμίσεις (συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των θαλάσσιων πόρων) ενσωματώνονται στις θαλάσσιες ζώνες, επειδή τα ίδια νομικά εργαλεία που δημιουργήθηκαν για λόγους ασφαλείας και οικονομίας, επιτρέπουν επίσης στα κράτη να επιβάλλουν περιβαλλοντικά πρότυπα εντός των ΑΟΖ τους και σε άλλες ζώνες.³⁴ Η εστίαση της ΑΟΖ στη γαλάζια οικονομία δείχνει πως το σύγχρονο διεθνές δίκαιο της θάλασσας συνδυάζει την οικονομική ανάπτυξη με την ικανότητα θέσπισης μέτρων διατήρησης ή προστασίας παρόμοια με αυτά των θαλάσσιων προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών³⁵

1.4 Ανάλυση διεθνών συμφωνιών και υποχρεώσεις κρατών για τη διαχείριση και τη προστασία των θαλάσσιων περιοχών

Η Σύμβαση των ΗΕ για το δίκαιο της θάλασσας (UNCLOS) αποτελεί το κύριο νομικό πλαίσιο που εξουσιοδοτεί τα κράτη να δημιουργούν προστατευόμενες περιοχές εντός των χωρικών τους υδάτων και της Αποκλειστικής Οικονομικής τους Ζώνης και τα υποχρεώνει να προστατεύουν το θαλάσσιο τους περιβάλλον. Η UNCLOS έχει δημιουργήσει επίσης τη νομική βάση για τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές στις μη οριοθετημένες θάλασσες (undelimited seas). Το XII μέρος (Άρθρα 192-237) για την Προστασία και Διατήρηση του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος, υποχρεώνει τα παράκτια κράτη να «συνεργάζονται στη προστασία και τη διατήρηση του θαλάσσιου

---

³² C Lundquist and E Granek E, Strategies for Successful Marine Conservation: Integrating Socioeconomic, Political, and Scientific Factors, *Conservation Biology*, 19(6), (2005): 1771-1778

³³ Ibid

³⁴ B Ryan, The disciplined sea, *International Affairs* (Royal Institute of International Affairs 1944-), 95(5), (2019): 1055-1073

³⁵ Ibid

περιβάλλοντος» και επιτρέπει σε ένα δικαστήριο να ορίζει προσωρινά μέτρα «για τη πρόληψη σοβαρής βλάβης στο θαλάσσιο περιβάλλον»³⁶ Επειδή τα άρθρα 74(3) και 83(3) απαιτούν επίσης από τα κράτη «να μην θέτουν σε κίνδυνο ή παρεμποδίζουν την επίτευξη τελικής συμφωνίας οριοθέτησης», οποιαδήποτε μονομερής επιβολή που θα επηρέαζε ένα νεοσύστατο καθεστώς προστατευόμενης περιοχής, μπορεί να αμφισβητηθεί ως αντίθετη προς την εν λόγω υποχρέωση. Συνεπώς, υποστηρίζεται ότι δεν αποκλείεται η χρήση προσωρινών ρυθμίσεων ή προσωρινών μέτρων που αποσκοπούν στη προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.³⁷

Η Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα (Convention on Biological Diversity, CBD) παρέχει τους πολιτικούς στόχους (Aichi Target 11) που ορίζουν την απαίτηση αποτελεσματικής διαχείρισης τουλάχιστον του 10% των θαλασσιών περιοχών και καθοδηγεί την εφαρμογή τους μέσω της εθνικής νομοθεσίας. Πρόσθετες Συνθήκες όπως η Σύμβαση κατά της Φαλαινοθηρίας (International Whaling Convention), η CITES και η Σύμβαση για τα Αποδημητικά είδη (Convention on Migratory Species), συμβάλλουν έμμεσα στην προστασία συγκεκριμένων ειδών και βιοτόπων. Ενώ τα περισσότερα πάρκα δημιουργούνται βάσει εθνικών νομοθετημάτων, η νομιμότητα τους ενισχύεται από αυτές τις διεθνείς συμβάσεις και καταδεικνύουν πως το διεθνές δίκαιο επεκτείνει τη προστασία πέρα από τα όρια της εθνικής δικαιοδοσίας. Η αποτελεσματική διακυβέρνηση επομένως, συνδυάζει τα εθνικά νομικά μέσα με τις γενικές υποχρεώσεις που απορρέουν από την UNCLOS και την CBD.³⁸

Οι ΘΠΠ ορίζονται ως «πολιτικά αποδεκτό» εργαλείο για τη διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και ως βασικό στοιχείο της διαχείρισης που βασίζεται στο οικοσύστημα. Η ανάγκη ενσωμάτωσης των ΘΠΠ σε ευρύτερα καθεστώτα χωροταξικού σχεδιασμού επισημαίνεται ως βασική πρόκληση διακυβέρνησης. Η ανάπτυξη των ΘΠΠ συνδέεται και με άλλες σημαντικές διεθνείς συμφωνίες και πρωτοβουλίες όπως η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη του 1992, και την Εντολή της στην Τζακάρτα (Jakarta Mandate), που διαμορφώνουν το εθνικό και διεθνές πλαίσιο για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Σημειώνεται, ότι η UNCLOS δημιούργησε κυριαρχικά δικαιώματα επί των ΑΟΖ και υποχρεώνει τα κράτη να προστατεύουν το θαλάσσιο περιβάλλον, παρέχοντας ένα νομικό υπόβαθρο για τον χαρακτηρισμό των ΘΠΠ και για αναδυόμενους μηχανισμούς όπως η διαδικασία BBNJ (Biodiversity Beyond National Jurisdiction) που αποτελεί εκτελεστική συμφωνία της UNCLOS για τη διατήρηση και βιώσιμη χρήση θαλάσσιας βιοποικιλότητας θαλάσσιες περιοχές πέραν της ΑΟΖ.³⁹

---

³⁶ S Herdt, Meaningful Responses to Unilateralism in Undelimited Maritime Areas, *The Journal of Territorial and Maritime Studies*, 6(2), (2019): 5-26

³⁷ Ibid

³⁸ J Day and others., CHAPTER 20 MARINE PROTECTED AREA MANAGEMENT, Worboys, M. Lockwood, A. Kothari, S. Feary, & I. Pulsford (eds) *Protected Area Governance and Management*, ANU Press, (2015): 609-650

³⁹ S Wells and others, *Building the future of MPAs - lessons from history*, *Aquatic Conservation Marine and Freshwater Ecosystems*, 26(2), (2016): 101-125

Η BBNJ (Biodiversity Beyond National Jurisdiction) υιοθετήθηκε το 2023 υπό την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) και ενδυναμώνει το παγκόσμιο νομικό πλαίσιο για τη διατήρηση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας σε περιοχές πέρα της εθνικής δικαιοδοσίας όπως στην ανοικτή θάλασσα. Στοχεύει στην αντιμετώπιση της αυξανόμενης κρίσης της βιοποικιλότητας πέρα από την ΑΟΖ.⁴⁰ Καλύπτοντας περίπου τα 2/3 της θαλάσσιας έκτασης, τα διεθνή ύδατα είναι σημαντικός χώρος για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την αντιμετώπιση των απειλών που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή την άκρατη αλιεία και τη μόλυνση. Η BBNJ καλύπτει σημαντικά κενά της UNCLOS και θα μπει σε ισχύ 120 μέρες μετά την επικύρωση της από 60 χώρες. Η Συμφωνία έφτασε τις 60 επικυρώσεις και άρα τίθεται σε ισχύ στις αρχές του 2026. Αποτελεί ορόσημο και είναι το αποτέλεσμα πάνω από μιας δεκαετίας διεθνούς συνεργασίας και ένα βήμα προς διαφύλαξη του θαλάσσιου οικοσυστήματος και την αντιμετώπιση απειλών όπως η κλιματική αλλαγή η μόλυνση του περιβάλλοντος η μείωση της βιοποικιλότητας⁴¹

Το Kunming- Montreal Global Biodiversity Framework είναι το πλαίσιο δράσης μετά το 2020 της Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα (CBD) που θέσπισε την ίδρυση «μεγάλης κλίμακας προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών» (Large-Scale Marine Protected Areas) (ΜΘΠΠ) στην ανοικτή θάλασσα. Αποτελεί κομβικό μέτρο για την επίτευξη του στόχου που τέθηκε στο περί προστασίας του 30% της θαλάσσιας επικράτειας μέχρι το 2030. Η συνθήκη προβλέπει τον έλεγχο του αποτυπώματος στο περιβάλλον των οικονομικών δραστηριοτήτων στα διεθνή ύδατα και διασφαλίζει τις βιώσιμες πρακτικές προάγοντας την προσπάθεια για ελαχιστοποίηση της βλάβης των εύθραυστων θαλάσσιων οικοσυστημάτων⁴².

Επίσης, στα πλαίσια της ευρωπαϊκής νομοθεσίας έχουμε τρεις βασικές οδηγίες. Στην (Marine Strategy Framework Directive- MSFD) (2008/56/EK), την οδηγία για τη Θαλάσσια Στρατηγική, βάσει της οποίας τα θαλάσσια ύδατα της ΕΕ χωρίζονται σε τέσσερις θαλάσσιες περιοχές και οκτώ υποπεριοχές, δημιουργώντας ουσιαστικά ένα πλαίσιο ζωνών που πρέπει να υιοθετήσουν τα κράτη μέλη. Θεσπίζει έντεκα ποιοτικούς δείκτες και απαιτεί από τα κράτη καλή περιβαλλοντική διαχείριση. Η Water Framework Directive (WFD) (2000/60/EK) Οδηγία για τα Ύδατα (ΟΠΥ) , ομοίως κατανέμει τα παράκτια ύδατα σε περιοχές λεκάνης απορροής ποταμών και υδάτινα σώματα, χρησιμοποιώντας την οικοπεριοχή, την αλατότητα και το βάθος για να ορίσει μικρότερες μονάδες διαχείρισης. Η Οδηγία για τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό (ΟΠΧΣ) (Maritime Spatial Planning Directive- MSPD) (2014/89/EE) που απαιτεί από

---

⁴⁰ European Commission, 'Global ocean conservation treaty enters into force' (Press release IP/25/2151, 20 September 2025) <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2151> accessed 2 November 2025

⁴¹ Ibid

⁴² Ibid

τα κράτη τον ορισμό θαλάσσιων χωροταξικών πλαισίων.⁴³ Επειδή οι τρεις οδηγίες χρησιμοποιούν διαφορετικές κλίμακες και επίπεδα διαχείρισης, η έρευνα του Westholm υπογραμμίζει την έλλειψη ενός συνεκτικού ορισμού της «κατάλληλης» χωρικής κλίμακας σε ολόκληρη την ΕΕ, γεγονός που εμποδίζει τον συνεπή χαρακτηρισμό των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών βάσει του διεθνούς δικαίου της θάλασσας. Η ανάλυση δείχνει ότι η νομική γεωγραφία μετατρέπει αυτές τις επιστημονικές οριοθετήσεις σε «νομικούς χώρους», που σημαίνει ότι οι πρακτικές χωροταξίας της ΕΕ διαμεσολαβούνται τόσο από τις οδηγίες που εκδίδει όσο και από διεθνή μέσα, όπως οι περιφερειακές ταξινομήσεις ICES και οι Συμβάσεις Περιφερειακών Θαλασσών. Κατά συνέπεια, ενώ η ΕΕ υιοθετεί ένα de-facto σύστημα χωροταξίας μέσω των Οδηγιών, η απουσία εναρμονισμένων ορισμών οδηγεί σε κατακερματισμένη εφαρμογή των ΘΠΠ σε όλα τα κράτη μέλη.⁴⁴

Όσον αφορά στη πολιτιστική διάσταση των Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών, η Σύμβαση της UNESCO του 2001 για την Προστασία της Υποβρύχιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς αναφέρεται ως βασική. Η UNCLOS ως γενικότερο πλαίσιο παρέχει το νομικό υπόβαθρο για τα κυριαρχικά δικαιώματα, την αποκλειστική οικονομική ζώνη και το καθήκον διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς στο βυθό της θάλασσας. Τα παραπάνω αποτελούν σημείο αναφοράς για όλα τα ευρωπαϊκά κράτη. Η ΕΕ ωθεί τα κράτη στον σεβασμό της προστασίας της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω οδηγιών που τα κράτη οφείλουν να σέβονται σε περιπτώσεις αδειοδότησης θαλάσσιων έργων (π.χ., Οδηγία 2001/42/ΕΚ, Οδηγία 2014/52/ΕΕ και η προηγούμενη Οδηγία 85/337/ΕΟΚ).⁴⁵ Στην έρευνα τους, οι Lixinski και Morisset, επισημαίνουν και κάποια νομικά κενά του ενωσιακού δικαίου έναντι του Δικαίου της Θάλασσας. Συγκεκριμένα, ενώ οι οδηγίες της ΕΕ αντιμετωπίζουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, δεν κωδικοποιούν πλήρως τις υποχρεώσεις περί πολιτιστικής κληρονομιάς που βασίζονται στην UNCLOS, αφήνοντας ένα κατακερματισμένο νομικό τοπίο που απαιτεί περαιτέρω εναρμόνιση.⁴⁶

Κεφάλαιο 2 Η χρήση των θαλάσσιων πάρκων ως εργαλείο εξωτερικής πολιτικής υπό το πρίσμα του διεθνούς δικαίου

---

⁴³ A Westholm, *Delimiting Marine Areas: Ecosystem Approach(es?) in EU Marine Management*, David Langlet and Rosemary Rayfuse (eds), *The Ecosystem Approach in Ocean Planning and Governance: Perspectives from Europe and Beyond*, Brill (2019): 117-139

⁴⁴ Ibid

⁴⁵ L Lixinski and L Morisset, *The Routledge Handbook of Heritage and the Law*, Routledge, (2014)

⁴⁶ Ibid

2.1 Ανάλυση της στρατηγικής χρήσης θαλασσιών πάρκων για τη προβολή κυριαρχικών δικαιωμάτων και στοχεύσεων εξωτερικής πολιτικής

Όπως αναφέραμε πιο πάνω η Διεθνής Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης (International Union for the Conservation of Nature- IUCN) ορίζει μια θαλάσσια προστατευόμενη περιοχή (ΘΠΠ) ως οποιαδήποτε περιοχή με παλιρροιακό ή υποπαλιρροιακό έδαφος, μαζί με τα υπερκείμενα ύδατα της και τη σχετική χλωρίδα, πανίδα και πολιτιστικά χαρακτηριστικά, η οποία έχει κηρυχθεί από το νόμο ή άλλα αποτελεσματικά μέσα για τη προστασία μέρους ή ολόκληρου του κλειστού περιβάλλοντος.⁴⁷

Το Πρωτόκολλο σχετικά με τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές της Μεσογείου (Γενεύη, 3 Απριλίου 1982) το οποίο προηγείται της UNCLOS, ορίζει στο Άρθρο 7 ότι τα μέτρα προστασίας για τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές πρέπει να είναι «σύμφωνα με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου», δηλαδή, μεταξύ άλλων, με το δικαίωμα αβλαβούς διέλευσης (το πεδίο εφαρμογής του Πρωτοκόλλου περιορίζεται στα χωρικά ύδατα και τις παράκτιες περιοχές).⁴⁸ Το Πρωτόκολλο σχετικά με τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές και τη Βιολογική Ποικιλότητα στη Μεσόγειο (Βαρκελώνη, 10 Ιουνίου 1995) ορίζει στο Άρθρο 2(2) ότι «Καμία διάταξη του παρόντος Πρωτοκόλλου δεν θίγει την ελευθερία της ναυσιπλοΐας στην ανοιχτή θάλασσα, το δικαίωμα και τους όρους διέλευσης από τα στενά που χρησιμοποιούνται για τη διεθνή ναυσιπλοΐα και το δικαίωμα αβλαβούς διέλευσης στα χωρικά ύδατα». Και τέλος, αντιπροσωπευτικές αυτής της προσέγγισης, είναι οι Κατευθυντήριες Γραμμές του Διεθνούς Οργανισμού Ναυτιλίας (IMO) για τον ορισμό των Ειδικών Περιοχών όπου επιβεβαιώνεται σε πολλές περιπτώσεις, ειδικά όσον αφορά τη ναυτιλία, ότι τα προστατευτικά μέτρα δεν μπορούν να ληφθούν μονομερώς. Αρχές όπως η ελευθερία της ναυσιπλοΐας (σε διεθνή ύδατα) και το δικαίωμα αβλαβούς διέλευσης (σε χωρικά ύδατα) μπορεί να εφαρμοστούν σε περιπτώσεις όπου εξετάζονται μέτρα σχετικά με τη ναυτιλία για συγκεκριμένες θαλάσσιες περιοχές. Όσον αφορά τα εσωτερικά ύδατα και τη χωρική θάλασσα, σύμφωνα με το Άρθρο 17 της UNCLOS «τα πλοία όλων των κρατών απολαμβάνουν δικαίωμα αβλαβούς διέλευσης από τα χωρικά ύδατα». Ωστόσο σύμφωνα με το Άρθρο 21(1) το παράκτιο κράτος μπορεί να θεσπίζει νόμους και κανονισμούς σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης⁴⁹

Οι συγγραφείς Jentoft, Chuenpagdee και Pascual-Fernandez στη μελέτη τους με τίτλο «What are MPAs for: On goal formation and displacement», δείχνουν πως αν και οι ΘΠΠ συχνά απεικονίζονται ως καθαρά περιβαλλοντικά εργαλεία, αποτελούν επίσης «ανοιχτά συστήματα» (open systems) που γίνονται χώροι πολιτικών ελιγμών. Επειδή οι στόχοι μιας ΘΠΠ διαμορφώνονται μέσω συνεχούς διαβούλευσης μεταξύ του κυβερνώντος συστήματος (governing system) και του συστήματος που πρόκειται να κυβερνηθεί (system to be governed), ισχυροί παράγοντες μπορούν να ενσωματώσουν

---

⁴⁷F Spadi, Navigation in Marine Protected Areas: National and International Law, Ocean Development & International Law, 31(3), (2010): 258-302

⁴⁸ Ibid

⁴⁹ Ibid

στρατηγικά συμφέροντα, όπως η διασφάλιση των κυριαρχικών δικαιωμάτων τους, η προσέλκυση ξένων επενδύσεων ή μια ευκαιρία προβολής συμμόρφωσης με τις διεθνείς συμβάσεις. Οι δηλωμένοι στόχοι, μπορούν επομένως να αποτελούν «συμβολικά» μηνύματα που προβάλλουν την ηγεσία ενός κράτους σε θέματα περιβάλλοντος, ενώ η επιχειρησιακή ατζέντα εξυπηρετεί κρυφούς, συχνά διπλωματικούς στόχους. Οι διαφορές ισχύος καθορίζουν ποιοι συνασπισμοί μπορούν να κατευθύνουν τον σκοπό της ΘΠΠ. Οι πιο ισχυροί παράγοντες μπορούν να εκμεταλλευτούν τους αρχικούς στόχους περί διατήρησης του περιβάλλοντος και να ανακατευθύνουν εμμέσως τη στόχευση της ύπαρξης της θαλάσσιας προστατευόμενης περιοχής προς επίτευξη πολιτικών σκοπών, όπως η ενίσχυση του προφίλ της εξωτερικής πολιτικής μιας χώρας ή η δικαιολόγηση θαλάσσιων αξιώσεων.⁵⁰ Σημειώνεται επίσης, ότι οι ΘΠΠ μπορούν να προσδιοριστούν εκ νέου ως «θεσμοί για επίτευξη στόχων» (goal-bearing institutions) που παρέχουν πολιτικό κεφάλαιο ακόμη και μετά την εξασθένηση του οικολογικού τους σκοπού. Τέλος, οι συγγραφείς προειδοποιούν ότι εξωτερικοί παράγοντες όπως οι ΜΚΟ, ενδέχεται να επιβάλουν τις ΘΠΠ ως λύσεις σε προβλήματα που δεν γίνονται τοπικώς αντιληπτά, μετατρέποντας την προστατευόμενη περιοχή σε εργαλείο για την προώθηση παγκόσμιων περιβαλλοντικών ατζεντών και έμμεσα, των συμφερόντων εξωτερικής πολιτικής των κρατών που τις χρηματοδοτούν. Έτσι, οι ΘΠΠ μπορούν να αξιοποιηθούν ως πολιτικά εργαλεία ενσωματώνοντας κυρίαρχες αξιώσεις, ενισχύοντας το διπλωματικό κύρος, προσελκύοντας ξένη χρηματοδότηση και επιτρέποντας σε ισχυρούς εγχώριους ή διεθνείς συνασπισμούς να διαμορφώνουν πολιτικές καταστάσεις πέρα από την καθαρή περιβαλλοντική διατήρηση⁵¹.

Η δημιουργία Μεγάλης Κλίμακας Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών (LSMPAs) παρουσιάζεται ως μια μορφή «πράσινης κυριαρχίας», που εξυπηρετεί τον ευρύτερο πολιτικό στόχο της διασφάλισης κυριαρχίας στις διεθνείς υποθέσεις. Αυτή η άσκηση εξουσίας πλαισιώνεται ολοένα και περισσότερο ως έκφραση «οικολογικής ευθύνης», που επιτρέπει στα κράτη να συμβάλλουν σε παγκόσμιες πρωτοβουλίες διατήρησης του περιβάλλοντος, όπως ο 14^{ος} Στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης περί θαλάσσιας ζωής και οι Στόχοι Βιοποικιλότητας Aichi.⁵²

Οι μεγάλης κλίμακας ΘΠΠ (ΜΘΠΠ) (LSMPAs) έχουν αναδειχθεί σε μεγάλο βαθμό ως γεωπολιτικό εργαλείο και όχι απλώς ως μέσο περιβαλλοντικής διατήρησης. Από το 2004, δέκα μεγάλης κλίμακας ΘΠΠ αντιπροσωπεύουν ποσοστό άνω του 80% της παγκόσμιας κάλυψης των ΘΠΠ. Αυτή η πολιτική ώθηση της έννοιας, συχνά καλύπτει ένα βαθύτερο κίνητρο, την ενίσχυση της κρατικής κυριαρχίας επί των θαλάσσιων χώρων. Τα παράκτια κράτη επικαλούνται πολιτικούς μηχανισμούς όπως κυρίως την αρχή της καλής γειτνίασης και τις «αμοιβαίες υποχρεώσεις» που βασίζονται στην UNCLOS, για να δικαιολογήσουν την επέκταση της δικαιοδοσίας, να δημιουργήσουν αφηγήματα περί οικολογικού καθήκοντος και να εδραιώσουν αξιώσεις για πόρους πέρα

⁵⁰ S Jentoft and R Chuenpagdee and J Pascual- Fernandez, What are MPAs for: On goal formation and displacement, *Ocean & Coastal Management*, 54(1), (2011): 57-83

⁵¹ Ibid

⁵² N Chan, "Large Ocean States": Sovereignty, Small Islands, and Marine Protected Areas in Global Oceans Governance, *Global Governance*, 24(4), (2018): 537-555

από την ΑΟΖ τους. Μεγάλα κράτη, ορίζοντας απομακρυσμένες ζώνες, μπορούν να προβάλλουν κυριαρχικά δικαιώματα χωρίς εκτεταμένες διαπραγματεύσεις, μετατρέποντας την περιβαλλοντική διαχείριση σε σημαία κυριαρχίας (sovereign badge).⁵³

Οι οριοθετήσεις και η δομές διακυβέρνησης είναι κάποια από τα εργαλεία διαχείρισης που παρέχονται από αυτές τις προστατευόμενες περιοχές. Αυτά τα εργαλεία βέβαια, μπορεί να αμφισβητηθούν όταν σε αυτές τις δομές μέσα υπάρχουν ανθρώπινοι οικισμοί, από τη στιγμή που η χωροθέτηση των προστατευόμενων περιοχών επηρεάζει ανθρώπινη δραστηριότητα και δυνητικές εξελίξεις τους παραδοσιακούς κρατικούς χειρισμούς.⁵⁴ Πλέον, οι τοπικές κοινότητες αμφισβητούν ολοένα και περισσότερο αυτές τις «δομημένες εκ των άνωθεν» (top-down design) ΘΠΠ. Οι διεθνείς διακηρύξεις για τα δικαιώματα των τοπικών κοινοτήτων έχουν πλέον νομική ισχύ για την αμφισβήτηση της μονομερούς χωροθέτησης μεγάλης κλίμακας ΘΠΠ (LSMPA), αναγκάζοντας τα κράτη να διαπραγματευτούν τη διαχείριση των χώρων αυτών και να αναγνωρίσουν την παραδοσιακή ιδιοκτησία. Η επιβολή και η διακυβέρνηση ΘΠΠ αποκαλύπτουν περαιτέρω γεωπολιτικά διακυβεύματα, καθώς οι απομακρυσμένες ΘΠΠ απαιτούν δαπάνη για την επιτήρηση τους, που συχνά ξεπερνά τις δυνατότητες των μικρών κρατών, οδηγώντας σε εξάρτηση από ξένες ΜΚΟ ή κοινές ρυθμίσεις που αναδιαμορφώνουν τις σχέσεις εξουσίας. Κατά συνέπεια, οι ΘΠΠ λειτουργούν στο επίκεντρο της διατήρησης, της κυριαρχίας, της νομικής διεκδίκησης και της αμφισβήτησης των ενδιαφερόμενων μερών, καθιστώντας τες μια εξέχουσα αρένα της σύγχρονης γεωπολιτικής.⁵⁵

Στην μελέτη της με τίτλο «Militarized marine protected areas in overseas territories: Conserving biodiversity, geopolitical positioning, and securing resources in the 21st century», η Elisabeth M. De Santo δείχνει ότι μεγάλες προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές στις Ηνωμένες Πολιτείες, τη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο τοποθετούνται σκόπιμα σε υπερπόντια εδάφη για την επίτευξη δύο αλληλοσυνδεόμενων στόχων. Πρώτον, ο χαρακτηρισμός πολύ μεγάλων ΜΡΑs βοηθά κάθε κράτος να επιτύχει τον στόχο διατήρησης των ωκεανών εντός της θαλάσσιας επικράτειας του κατά 10% της CBD-Aichi (UN Convention on Biological Diversity), ενώ ταυτόχρονα προβάλλει τα κυριαρχικά του δικαιώματα εντός της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (ΑΟΖ) και της υφαλοκρηπίδας του.⁵⁶ Δεύτερον, οι ίδιες προστατευόμενες περιοχές (ΜΡΑ) δημιουργούν ένα στρατηγικό θαλάσσιο αποτύπωμα. Στον Ειρηνικό, τα μνημεία των ΗΠΑ βρίσκονται σε νησιά με κληρονομίες από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και

---

⁵³ Leenhardt and others, The rise of large-scale marine protected areas: Conservation or geopolitics?, *Ocean & Coastal Management*, 85, (2013): 112-118

⁵⁴ F Duarte and G Doherty and P Nakazawa, Redrawing the boundaries: planning and governance of a marine protected area—the case of the Exuma Cays Land and Sea Park, *Journal of Coastal Conservation* 21 (2017)

⁵⁵ Leenhardt and others, The rise of large-scale marine protected areas: Conservation or geopolitics?, *Ocean & Coastal Management*, 85, (2013): 112-118

⁵⁶ E De Santo, Militarized marine protected areas in overseas territories: Conserving biodiversity, geopolitical positioning, and securing resources in the 21st century, *Ocean & Coastal Management* 184, (2020)

παρέχουν ένα γεωπολιτικό ανάχωμα προς την Ασία, υποστηρίζοντας τα συμφέροντα ασφαλείας των ΗΠΑ στον Ινδο-Ειρηνικό. Οι γαλλικές υπερπόντιες εκτάσεις στον Ινδικό και Νότιο Ειρηνικό ωκεανό συνδυάζουν ομοίως την προστασία της βιοποικιλότητας με μια «επιστροφή στον ιστορικό θαλάσσιο ρόλο» που στηρίζει την επιρροή της Γαλλίας.

Σημαντικό παράδειγμα, αποτελεί η προστατευόμενη θαλάσσια περιοχή (MPA) που ορίστηκε από το Ηνωμένο Βασίλειο το 2010 στο Αρχιπέλαγος Τσάγκος και έγινε γρήγορα σημείο ανάφλεξης για την βρετανική εξωτερική πολιτική. Παρόλο που η ζώνη απαγόρευσης ανθρωπίνων δραστηριοτήτων επαινέθηκε από τους επιστήμονες, εξαιρούσε την αμερικανική βάση στο νησί Diego Garcia. Η MPA χρησιμοποιήθηκε για την ενίσχυση μιας πολιτικής συνεχιζόμενης εξορίας των κατοίκων του Μαυρικού, ευθυγραμμίζοντας τις εξωτερικές σχέσεις του Ηνωμένου Βασιλείου με τα συμφέροντα ασφαλείας των ΗΠΑ, ενώ παράλληλα παραγκώνιζε τους ισχυρισμούς για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το 2015, το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης έκρινε παράνομη την προστατευόμενη περιοχή. Το 2019, το ΔΔΧ αποφάσισε ότι το Ηνωμένο Βασίλειο δεν έχει κυριαρχία και πρέπει να αποσυρθεί. Η ΘΠΠ χαρακτηρίστηκε ως πρόφαση για να αποκλειστούν οι κάτοικοι του Μαυρικού, καθώς οι κανόνες απαγόρευαν την παράδοση ψαριών σε ντόπιους, εμποδίζοντας βιοπορισμό τους. Η Δημοκρατία του Μαυρικού, υπέβαλε καταγγελία στον ΟΗΕ, ισχυριζόμενη παραβίαση δικαιωμάτων.⁵⁷

Η προστατευόμενη περιοχή Chagos του Ινδικού Ωκεανού χρησιμοποιήθηκε για να διατηρηθεί το αρχιπέλαγος ερημωμένο, διατηρώντας παράλληλα την αμερικανική στρατιωτική βάση στο Diego Garcia, καταδεικνύοντας πώς οι χαρακτηρισμοί προστασίας μπορούν να εξυπηρετήσουν αμυντικούς και διπλωματικούς στόχους. Και στις τρεις δυνάμεις που αναλύθηκαν στην έρευνα της De Santo (Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής), η επικάλυψη της διατήρησης, της στρατιωτικής κληρονομιάς και των φιλοδοξιών για αξιοποίηση πόρων καταδεικνύει ότι οι LSMPA (μεγάλης κλίμακας θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές) είναι «στρατιωτικοποιημένα» εργαλεία που συνδυάζουν τους οικολογικούς στόχους με τη γεωπολιτική τοποθέτηση και τη στρατηγική ασφάλειας.⁵⁸

Στο άρθρο τους οι Beringen, Liu και Lim, ασχολούνται με την περίπτωση της Αυστραλίας, στην οποία έχουμε και το παλαιότερο παράδειγμα θαλασσιού πάρκου, τον Μεγάλο Κοραλλιογενή Ύφαλο που θεσπίστηκε το 1975. Οι μελετητές, στην έρευνα τους, αντιμετωπίζουν την πρακτική των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών (MPA) της Αυστραλίας ως μια νομικοπολιτική διαδικασία δύο επιπέδων, στην οποία οι εγχώριες δράσεις και οι διεθνείς υποχρεώσεις αλληλοενισχύονται επανειλημμένα. Υποστηρίζει ότι το έργο της Αυστραλίας για τις MPA μπορεί να διαβαστεί μέσω ενός «Μοντέλου Βρόχου Ανατροφοδότησης» (Feedback Loop Model). Η εφαρμογή των

---

⁵⁷ P Harris, Fortress, safe haven or home? The Chagos MPA in political context, *Marine Policy*, 44, (2014): 19-21

⁵⁸ E De Santo, Militarized marine protected areas in overseas territories: Conserving biodiversity, geopolitical positioning, and securing resources in the 21st century, *Ocean & Coastal Management* 184, (2020)

ΘΠΠ ικανοποιεί (ή και υπερβαίνει) τις υποχρεώσεις που ορίζουν οι Συνθήκες, ενισχύει τη φήμη της Αυστραλίας ως «καλού» διεθνούς παίκτη (good international citizen) και στη συνέχεια δίνει στην Αυστραλία ειδική διπλωματική μόχλευση για να διαμορφώσει περαιτέρω διεθνείς κανόνες για τις ΘΠΠ σε πρωτοβουλίες όπως η Παγκόσμια Σύνοδος Κορυφής για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (WSSD) και η Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα (CBD).⁵⁹ Δεύτερον, η διπλωματία των ΘΠΠ επιτρέπει την αύξηση επιρροής της Αυστραλίας σε ζητήματα διακυβέρνησης των ωκεανών που ταιριάζουν με τα εθνικά της συμφέροντα, όπως στη ρύθμιση των ΘΠΠ σε φορείς ανοιχτής θάλασσας όπως η CCAMLR (Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources), που αποτελεί μέρος του Συστήματος του Ανταρκτικού Συμφώνου και εστιάζει στη διαχείριση και προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων στη ζώνη σύγκλισης της Ανταρκτικής του Νότιου Ωκεανού⁶⁰

Επίσης οι Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές (ΘΠΠ) λειτουργούν ως βασικό εργαλείο και για τα μικρά νησιωτικά κράτη ώστε να ασκούν κυρίαρχο έλεγχο στις τεράστιες ΑΟΖ τους, επιτρέποντάς τους να επαναπροσδιορίσουν τη διεθνή τους ταυτότητα ως «ωκεάνια κράτη». Αυτός ο λόγος αμφισβητεί τις συμβατικές αντιλήψεις για τη μικρότητα στη διεθνή πολιτική, αξιοποιώντας τα δικαιώματα που παρέχονται βάσει της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS)⁶¹. Σε σύγκριση με τα μεγάλα δυτικά κράτη, αυτή η πρακτική σηματοδοτεί ριζικές αλλαγές στις κυρίαρχες πρακτικές και τις εθνικές ταυτότητες αυτών των μικρότερων κρατών. Η διεκδίκηση αυτού του κυρίαρχου ελέγχου μέσω της δημιουργίας των LMPAs ενισχύεται περαιτέρω από κρίσιμες συνεργασίες με μη κρατικούς φορείς για συμβιβασμούς στη χρηματοδότηση και τη διακυβέρνηση. Τελικά, αυτή η στρατηγική επιτρέπει σε αυτά τα κράτη να αποκτήσουν μεγαλύτερο έλεγχο συμμετέχοντας ενεργά στην προώθηση παγκόσμιων κανόνων για την κυριαρχία και την προστασία της βιοποικιλότητας⁶²

Τα τρία συμπεράσματα στα οποία μπορούμε να καταλήξουμε είναι τα εξής. Πρώτον, η δημιουργία μεγάλης κλίμακας ΘΠΠ έχει χρησιμοποιηθεί ως μέσο από μεγάλα κράτη σε υπερπόντια εδάφη για διεκδίκησης θαλάσσιας δικαιοδοσίας, όπως αναφέρθηκε στις περιπτώσεις της Αγγλίας και της Γαλλίας.⁶³ Δεύτερον, οι ΘΠΠ, ουσιαστικά μπορούν να συμβάλουν στη προσπάθεια κρατών για ανάπτυξη της διεθνούς επιρροής τους και

---

⁵⁹E Bernigen and N Liu and M Lim, The three eras of Australian practice on MPAs: the interaction between national and international law and policy, *Australian Journal of Maritime & Ocean Affairs*, 16(4), (2024): 379-409

⁶⁰ Ibid

⁶¹ N Chan, “Large Ocean States”: Sovereignty, Small Islands, and Marine Protected Areas in Global Oceans Governance, *Global Governance*, 24(4), (2018): 537-555

⁶² Ibid

⁶³ C Scofield, Options for Overcoming Overlapping Maritime Claims, *The Journal of Territorial and Maritime Studies*, 8(2), (2021): 21-41

την αύξηση του πολιτικού τους κεφαλαίου⁶⁴ και τέλος μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αύξηση της δυναμικής και του αποτυπώματος μικρότερων κρατών⁶⁵.

2.2 Ρόλος των θαλασσιών πάρκων σε διαφιλονικούμενα ύδατα υπό το πρίσμα του διεθνούς δικαίου

Έχουν υπάρξει περιπτώσεις που κράτη έχουν φέρει ζητήματα που σχετίζονται με θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές ενώπιον διεθνών δικαστηρίων. Το Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας (ITLOS) και το σύστημα διαιτησίας του Παραρτήματος VII της UNCLOS έχουν δικαιοδοσία για διαφορές που αφορούν προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές όταν προκύπτουν σε θαλάσσια όρια, τη προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος ή την ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων της UNCLOS που σχετίζονται με τις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές αντιμετωπίζονται έμμεσα ως μέρος ευρύτερων διαφορών (για παράδειγμα, ζητήματα που αφορούν τη δικαιοδοσία, τις υποχρεώσεις διατήρησης ή την πρόσβαση σε πόρους) και όχι αμιγώς στο ζήτημα μεμονωμένα. Το ITLOS έχει αποφανθεί σε υποθέσεις οριοθέτησεων που τέμνονται με θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές, στο βαθμό που η οριοθέτηση επηρεάζει τον χαρακτηρισμό ή την περιβαλλοντική συνοχή των προστατευόμενων περιοχών και τα δικαιώματα εντός αυτής. Αυτές οι υποθέσεις αγγίζουν τον τρόπο με τον οποίο οι θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές αλληλεπιδρούν με τις θαλάσσιες ζώνες και την έννοια της κυριαρχίας ή των κυριαρχικών δικαιωμάτων, καθώς και τις υποχρεώσεις των κρατών βάσει της UNCLOS για τη προστασία και τη διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος.⁶⁶

Παράδειγμα αποτελεί υπόθεση που αναφέραμε παραπάνω, Chagos/Mauritius εναντίον Μαλδίβων το 2019. Η υπόθεση ξεκίνησε το 2019 από τον Μαυρίκιο μετά την απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου (ICJ) που έκρινε παράνομη την απόσπαση των νήσων Chagos από το Ηνωμένο Βασίλειο το 1965, ζητώντας οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών με τις Μαλδίβες. Το δικαστήριο έκρινε την θαλάσσια προστατευόμενη περιοχή ως παράνομη λόγω των δικαιωμάτων του Μαυρικίου στην περιοχή, δίνοντας έμφαση στα Άρθρα 55- 57 της UNCLOS σχετικά με τις ΑΟΖ και τις υποχρεώσεις προστασίας του

---

⁶⁴ E Bernigen and N Liu and M Lim, The three eras of Australian practice on MPAs: the interaction between national and international law and policy, *Australian Journal of Maritime & Ocean Affairs*, 16(4), (2024): 379-409

⁶⁵ N Chan, "Large Ocean States": Sovereignty, Small Islands, and Marine Protected Areas in Global Oceans Governance, *Global Governance*, 24(4), (2018): 537-555

⁶⁶ United Nations, 'Law of Sea Convention States Parties Open Session amid Praise for Tribunal's Landmark Boundary Ruling, Seabed Disputes Chamber's Advisory Opinion' (Press Release SEA/1968, 4 June 2012) <<https://press.un.org/en/2012/sea1968.doc.htm>> accessed 5 November 2025.

περιβάλλοντος.⁶⁷ Το ITLOS αποφάσισε τον Ιανουάριο 2021 να δώσει στον Μαυρικό αποκλειστική οικονομική ζώνη γύρω από τα Chagos (συμπεριλαμβανομένου Diego Garcia). Η διαφορά σχετικά με την οριοθέτηση των θαλάσσιων ορίων τους (με επιπτώσεις στην περιβαλλοντική διακυβέρνηση εντός των αμφισβητούμενων ζωνών) καταδεικνύει πώς τα ζητήματα κυριαρχίας και κυριαρχικών δικαιωμάτων και ορίων μπορούν να τέμνονται με τα θέματα προστασίας του περιβάλλοντος.^{68 69 70}

Συγκεκριμένα και μέχρι σήμερα, δεν υπάρχει καμία υπόθεση του ITLOS ή του ICJ που να αναφέρεται ευρέως και το κεντρικό ερώτημα της οποίας είναι η θέσπιση ή τροποποίηση μιας ΘΠΠ ως αυτόνομη διαφορά. Οι ΘΠΠ συνήθως εμφανίζονται ως στοιχεία ευρύτερων διαφορών, όπως η κυριαρχία, η οριοθέτηση των συνόρων ή η ερμηνεία των περιβαλλοντικών υποχρεώσεων βάσει της UNCLOS. Για παράδειγμα, η Διαιτησία για τη Νότια Σινική Θάλασσα (South China Sea Arbitration (Philippines v. China, PCA 2016)) αν και δεν είχε αντικείμενο επακριβώς της θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές, διευκρίνισε τα δικαιώματα στους πόρους και τις περιβαλλοντικές υποχρεώσεις που έχουν τα κράτη σε αμφισβητούμενες θαλάσσιες περιοχές. Αρκετές συζητήσεις σχετικά με τις ΘΠΠ προέρχονται επίσης από μηχανισμούς συνθηκών, συμβάσεις για τις περιφερειακές θάλασσες. Παρ' όλα αυτά, η νομολογία του ITLOS και το πλαίσιο της UNCLOS συμβάλλουν στη νομιμότητα των ΘΠΠ, διευκρινίζοντας τις υποχρεώσεις, την εφαρμογή τους και τη δικαιοδοσία των κρατών⁷¹

---

⁶⁷ Chagos Marine Protected Area Arbitration (Mauritius v United Kingdom) (Award, Permanent Court of Arbitration, Case No 2011-03, 18 March 2015) <<https://pca-cpa.org/en/cases/11/>> accessed 3 November 2025.

⁶⁸ Republic of Maldives, 'Written Preliminary Objections of the Republic of Maldives under Article 294 of the United Nations Convention on the Law of the Sea and Article 97 of the Rules of the International Tribunal for the Law of the Sea' (Dispute concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Mauritius and Maldives in the Indian Ocean (Mauritius/Maldives), Case No 28, International Tribunal for the Law of the Sea, 18 December 2019) <https://www.itlos.org/fileadmin/itlos/documents/cases/28/preliminary_objections/C28_PO_Preliminary_Objections_Maldives.pdf> accessed 6 March 2026.

⁶⁹ C Liu, How should international judicial bodies constituted under UNCLOS determine if they have jurisdiction over disputes involving territorial sovereignty?, FRONTIERS IN MARINE SCIENCE, POLICY AND PRACTICE REVIEWS, 9, (2022)

⁷⁰ X Liao, The Road Not Taken: Submission of Disputes Concerning Activities in Undelimited Maritime Areas to UNCLOS Compulsory Procedures, Ocean Development & International Law, 52(3), (2021): 297-324

⁷¹ United Nations, 'Law of Sea Convention States Parties Open Session amid Praise for Tribunal's Landmark Boundary Ruling, Seabed Disputes Chamber's Advisory Opinion' (Press Release SEA/1968, 4 June 2012) <<https://press.un.org/en/2012/sea1968.doc.htm>> accessed 5 November 2025.

Μέρος 2ο

Κεφάλαιο 3 Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός και ελληνική εξωτερική πολιτική

3.1 Ελληνικές υποχρεώσεις στα πλαίσια του ενωσιακού δικαίου για τον ΘΧΣ και ενσωμάτωση του στους στόχους της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής

Η Ελλάδα οφείλει να καταρτίσει ολοκληρωμένα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια σε εθνικό επίπεδο και να κοινοποιήσει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στα άλλα ενδιαφερόμενα κράτη μέρη, με προθεσμίες που ορίζονται από την οδηγία 2014/89 ΕΕ για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό. Οι προθεσμίες αυτές είχαν τεθεί για προσαρμογή στην ευρωπαϊκή δέσμευση για βιώσιμη χρήση των θαλασσίων πόρων και θαλασσίων οικοσυστημάτων.⁷² Τα σχέδια αυτά λαμβάνουν υπόψη τη συνύπαρξη δραστηριοτήτων όπως η αλιεία, οι μεταφορές, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και να συντονίζονται με εθνικές χωροταξικές πολιτικές και στρατηγικές περιβαλλοντικής διαχείρισης (γενικό πλαίσιο οδηγίας ΕΕ 2014/89).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να υποβάλει κράτος μέλος σε διαδικασίες παράβασης σε περίπτωση που δεν συμμορφωθεί στην περίοδο που ορίζονται από τις προθεσμίες, με το περιεχόμενο των οδηγιών. Οι συνέπειες μπορεί να περιλαμβάνουν την έκδοση αποφάσεων από το Δικαστήριο της ΕΕ ή και κοινοβουλευτικούς ελέγχους από το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. Μια τέτοια περίπτωση αποτέλεσε και η Ελλάδα η οποία καθυστέρησε την κατάθεση του σχετικού χάρτη.⁷³

Συνολικά μπορούμε να πούμε πως το θεσμικό πλαίσιο για τον ΘΧΣ παρέχεται από την Οδηγία 2014/89 ΕΕ, η οποία απαιτεί ολοκληρωμένα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια, δημόσια διαβούλευση και γνωμοδοτήσεις. Όσον αφορά στον αντίκτυπο για το περιβάλλον, η εφαρμογή του ΘΧΣ στοχεύει στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, στην αποφυγή συγκρούσεων και στη προώθηση βιώσιμων οικονομικών δραστηριοτήτων στις ακτές και στη θάλασσα.

Τον Απρίλιο του 2025 και βάσει της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2014/89 που προαναφέραμε, η Ελλάδα προχώρησε στη δημοσίευση του θαλάσσιου χάρτη για τον χωροταξικό σχεδιασμό της, πράγμα που αποτέλεσε γεγονός κομβικής σημασίας για την εξωτερική

---

⁷² European Commission, 'Maritime spatial planning: Commission refers GREECE to the Court of Justice for its failure to establish and communicate its Maritime Spatial Plans' (Press release IP/23/6345, 21 December 2023)

<https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_6345> accessed 6 March 2026.

⁷³ A Syrigos, Άτλας των τουρκικών διεκδικήσεων σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο, KATHIMERINI (2025)

πολιτική της χώρας για τρεις λόγους. Ο πρώτος λόγος ήταν επειδή προσδιόριζε τις περιοχές στις οποίες υπάρχει ανθρώπινη δραστηριότητα που αφορά τη θάλασσα. Ο δεύτερος λόγος ήταν, ότι απεικονίζονταν όλες οι θαλάσσιες ζώνες που η Ελλάδα ασκεί κυριαρχία και κυριαρχικά δικαιώματα, για πρώτη φορά ως τμήμα των αντίστοιχων ευρωπαϊκών θαλάσσιων ζωνών. Ο τρίτος λόγος είναι, το ότι σε περίπτωση παραβίασης των ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων η χώρα θα μπορούσε να ζητήσει επιβολή κυρώσεων.⁷⁴ Πολλές από τις θαλάσσιες περιοχές που αποτυπώνονταν στον εν λόγω χάρτη αποτελούσαν αντικείμενο διεκδίκησης από την Τουρκία. Ο χάρτης αν και δεν αποτελεί κανενός τύπου θέσπισης θαλασσιών ζωνών ούτε μεταβολή των υπαρχόντων, όμως δημιουργεί ένα σημαντικό προηγούμενο.⁷⁵

Κατ'επέκταση, μέσω της εφαρμογής της Οδηγίας 2014/89/ΕΕ της ΕΕ εφαρμόζεται και η ευρωπαϊκή στρατηγική για τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό. Έτσι η Ελλάδα εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της σε Αιγαίο και Ιόνιο Πέλαγος καταγράφοντας παράλληλα επίσημα τις θέσεις της. Η Τουρκία αντιτίθεται σθεναρά σε αυτή τη κίνηση, προτρέποντας την Ελλάδα να απόσχει από την εκπλήρωση αυτών των υποχρεώσεων καθώς επηρεάζει τα υποτιθέμενα τουρκικά συμφέροντα.⁷⁶ Μέσω ανακοίνωσης του Υπουργείου Εξωτερικών της, υπερασπιζόταν το αφήγημα της Γαλάζιας Πατρίδας, υποστηρίζοντας ότι ο ΘΧΣ της Ελλάδας παραβιάζει τα δικαιώματα της σε Αιγαίο και ανατολική Μεσόγειο. Απάντησε δε με δικό της χάρτη ΘΧΣ ο οποίος περιλάμβανε το σύνολο των μαξιμαλιστικών της διεκδικήσεων για το Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο και θα διαβιβαζόταν στον ΟΗΕ.

Κεφάλαιο 4 Μελέτη περίπτωσης: Θαλάσσια πάρκα και Διεθνές Δίκαιο σε διαφιλονικούμενες θαλάσσιες ζώνες- Η περίπτωση του Αιγαίου

4.1 Η UNCLOS ως πλαίσιο διεθνούς δικαίου για το Αιγαίο και σημεία τριβής μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας

Η αλληλεπίδραση μεταξύ οριοθέτησης θαλάσσιων ζωνών, πολιτικών καταστάσεων, διεθνούς δικαίου και ανησυχιών για την ασφάλεια είναι κεντρικής σημασίας. Τα κράτη επιδιώκουν συμφωνίες για οριοθέτηση συνήθως όταν βρίσκονται σε εξέλιξη σημαντικές δραστηριότητες, όταν επιθυμούν να τονώσουν σταθερές χρήσεις, όπως η

---

⁷⁴ Ibid

⁷⁵ Ibid

⁷⁶E Papastavridis, *The Greek-Turkish Maritime Disputes: An International Law Perspective*, ELIAMEP, (2020)

εκμετάλλευση των πόρων ή να προβάλουν μελλοντικές διαφορές. Ενώ το διεθνές δίκαιο, κωδικοποιημένο εν μέρει στην UNCLOS, επιβάλλει διαπραγματεύσεις για μια δίκαιη λύση, η τελική συμφωνημένη τοποθεσία των ορίων συχνά καθορίζεται από την πολιτική δυναμική και επιρροή των διαπραγματευόμενων κρατών.⁷⁷ Οι πολιτικοί παράγοντες επηρεάζουν συχνά τις αποφάσεις σχετικά με τη διαπραγμάτευση και τις παραχωρήσεις, μερικές φορές υπερισχύοντας καθαρά των οικονομικών ή περιβαλλοντικών ζητημάτων. Τα συμφέροντα ασφαλείας αποτελούν βασικό στρατηγικό παράγοντα. Οι ανησυχίες των κρατών περιλαμβάνουν τον αποκλεισμό ξένων δραστηριοτήτων που θεωρούνται επιζήμιες ή που διασφαλίζουν πρόσβασης στην ανοικτή θάλασσα και τη διατήρηση της επικοινωνίας. Παρόλο που τα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα, επικεντρώνονται σε νομικά σχετικούς παράγοντες όπως η γεωγραφία και οι αρχές της δικαιοσύνης, οι συμφωνίες που προκύπτουν από διαπραγματεύσεις συχνά καθοδηγούνται από άλλα στοιχεία που ένα δικαστήριο μπορεί να αγνοήσει, όπως η σχετική ισχύς, οι στόχοι ασφαλείας (security objectives) και οι εξωτερικές παραχωρήσεις. Συμπερασματικά, η προτίμηση για ένα σταθερό γεωγραφικό όριο συχνά αντανάκλα κυρίαρχους πολιτικούς παράγοντες και νομικές συνήθειες περισσότερο αυστηρές απαιτήσεις διατήρησης ή οικονομικές επιταγές.⁷⁸

Οι Τούρκοι αναλυτές Baser και Biyik χαρακτηρίζουν τις υπάρχουσες νομικές δομές ανεπαρκείς και με νομικά κενά, ειδικά όσον αφορά στις θαλάσσιες ζώνες.⁷⁹ Το ναυτικό δόγμα της Τουρκίας διατυπώνεται σε άμεση αντίθεση προς τις ελληνικές θέσεις σχετικά με την οριοθέτηση. Η Τουρκία απορρίπτει την εφαρμογή της UNCLOS στα ζητήματα οριοθέτησης με την Ελλάδα θεωρώντας ότι η εφαρμογή της θα έβλαπτε τα συμφέροντα της. Διατηρεί επίσης την άποψη ότι τα ελληνικά νησιά στο Αιγαίο δεν δικαιούνται θαλάσσιες ζώνες πέρα από τα χωρικά τους ύδατα.⁸⁰ Οι διαφορές για την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου, και κατά την Τουρκία, η υποχρέωση της Ελλάδας περί αποστρατικοποίησης των νησιών ήταν τα διαχρονικά σημεία τριβής.⁸¹

Το Αιγαίο και η Ανατολική Μεσόγειος αποτελούν γεωστρατηγικά σταυροδρόμια που έχουν μεταβληθεί από έναν ιστορικά ενιαίο θαλάσσιο χώρο υπό την Οθωμανική Αυτοκρατορία σε μια «κατακερματισμένη αρένα» ανταγωνιστικών εθνικών ατζεντών. Οι ανακαλύψεις υπεράκτιων κοιτασμάτων φυσικού αερίου (Λεβιάθαν, Αφροδίτη, Ζορ) έχουν μετατρέψει τη λεκάνη σε ενεργειακό διάδρομο υψηλής αξίας, ωθώντας τα παράκτια κράτη να διεκδικήσουν ΑΟΖ βάσει της UNCLOS και να εντείνουν έναν ανταγωνισμό δικαιοδοσίας. Ταυτόχρονα η θάλασσα χρησιμεύει ως κύρια μεταναστευτική οδός για εκατομμύρια πρόσφυγες συνδέοντας την Ευρώπη, τη Μέση

---

⁷⁷ B Oxman, *International Maritime Boundaries: Political, Strategic, and Historical Considerations*, *The University of Miami Inter-American Law Review*, 26(2), (1995): 243-295

⁷⁸ *Ibid*

⁷⁹ V Baser and C Biyik, *The problems and resolution approaches to land management in the coastal and maritime zones of Turkey*, *Ocean & Coastal Management*, 119, (2016): 30-37

⁸⁰ A Marghelis, *The maritime delimitation agreement between Greece and Italy of 9 June 2020: An analysis in the light of International Law, national interest and regional politics*, *Marine Policy* 126 (2021)

⁸¹ T Kariotis, *Hydrocarbons and the Law of the Sea in the Eastern Mediterranean: Implications for Cyprus, Greece, and Turkey*, *Mediterranean Quarterly* (22)2, (2011): 45-56

Ανατολή και την Αφρική αυξάνοντας τα διακυβεύματα ασφαλείας ανθρωπιστικής φύσεως. Επιπρόσθετα, η παρουσία εξωτερικών δυνάμεων ενισχύει περαιτέρω το στρατηγικό βάρος της περιοχής καθώς η καθεμία αναζητά ερείσματα για να προβάλλει επιρροή.⁸²

Η ανακάλυψη των μεγάλων αποθεμάτων υδρογονανθράκων στην Ανατολική Μεσόγειο έχει μετατρέψει το νομικό καθεστώς που δημιούργησε η UNCLOS σε πηγή έντονης γεωπολιτικής τριβής μεταξύ Ελλάδας, Τουρκίας και Κύπρου. Η μακροχρόνια αντίθεση της Τουρκίας στην UNCLOS (ψήφισε κατά της Σύμβασης το 1982) την οδηγεί στην απόρριψη της νομικής εγκυρότητας της ΑΟΖ της Κύπρου. Οι προκύπτουσες διαφορές εμποδίζουν την έκδοση αδειών για έρευνες, καθυστερούν τις επενδύσεις από εταιρείες όπως και αυξάνουν τον κίνδυνο διπλωματικών ή νομικών αντιπαραθέσεων σε διεθνή δικαστήρια. Έτσι οι επιπτώσεις είναι τρείς. Το δυναμικό υδρογονανθράκων μεγεθύνει τη στρατηγική σημασία των ΑΟΖ που βασίζονται στην UNCLOS. Η επιλεκτική απόρριψη των διατάξεων της UNCLOS από τη Τουρκία δημιουργεί νομική αβεβαιότητα και υπονομεύει τη σταθερότητα που απαιτείται για την υπεράκτια ανάπτυξη. Οι αντικρουόμενες αξιώσεις απειλούν την περιφερειακή συνεργασία, ενδεχομένως καθυστερώντας την εκμετάλλευση των πόρων που θα μπορούσαν να αποφέρουν σημαντικά οικονομικά οφέλη για τα εμπλεκόμενα κράτη⁸³

Ένα σύνολο κρατών μεταξύ των οποίων και η Τουρκία δεν έχουν υπογράψει την UNCLOS καθότι δεν ωφελούνται από την εφαρμογή της αφού «κλείνονται» και η θαλάσσια δυναμική τους περιορίζεται.⁸⁴

Η Τουρκία σε αντίθεση με την Ελλάδα, θέτει γενικά, ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων από το 1973, σχετικά με την αποστρατικοποίηση των νησιών του ανατολικού Αιγαίου, το εύρος των χωρικών υδάτων, την εξουσία στην Περιοχή Πληροφοριών Πτήσεων (FIR). Αμφισβητεί επίσης την κυριαρχία της Ελλάδας επί των νησιών του ανατολικού Αιγαίου και των Δωδεκανήσων από τη Σαμοθράκη μέχρι το Καστελόριζο ισχυριζόμενη ότι η αποστρατικοποίηση αποτελούσε προϋπόθεση για την εδαφική κυριαρχία της Ελλάδας επ' αυτών. Επιπλέον, από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, ξεκίνησε να αμφισβητεί την «νομική αρχιτεκτονική» του Αιγαίου που θεσπίστηκε μετά τη Συνθήκη της Λωζάνης του 1923, αμφισβητώντας την κυριαρχία της Ελλάδας σε μια σειρά από νησίδες όπως τα Ίμια, ισχυριζόμενη πως το μη προσδιορισμένο νομικό καθεστώς των νησιών σχηματίζει de facto γκριζες ζώνες στο Αιγαίο.⁸⁵ Για την Τουρκία, το Αιγαίο Πέλαγος αποτελεί μια κοινή θαλάσσια περιοχή που χωρίζει τα δύο παράκτια κράτη. Για την Ελλάδα, το Αιγαίο Πέλαγος αποτελεί μέρος της χώρας και ως εκ τούτου, οποιαδήποτε παραχώρηση ενάντια σε αυτή τη καθιερωμένη αντίληψη θα θεωρούνταν εθνική

---

⁸² A Rubin A and E Eiran, Regional maritime security in the eastern Mediterranean: expectations and reality, *International Affairs*, 95(5), (2019)

⁸³ T Kariotis, Hydrocarbons and the Law of the Sea in the Eastern Mediterranean: Implications for Cyprus, Greece, and Turkey, *Mediterranean Quarterly* (22)2, (2011): 45-56

⁸⁴ H Corell, The United Nations Convention on the Law of the Sea in the Present Geo-Political Situation, Myron H, Nordquist R (eds), *Marine Biodiversity of Areas beyond National Jurisdiction*, Brill, (2021):7-17

⁸⁵ A Stergiou, The Greek-Turkish Maritime Dispute: Resisting the Future, ResearchGate, (2020)

προδοσία. Η απουσία ενός κοινά αποδεκτού νομικού καθεστώτος για τα θαλάσσια σύνορα έχει επιδεινώσει τις υπάρχουσες διαφορές.⁸⁶

Από το 1974 και μετά, οι ελληνοτουρκικές διαφορές έχουν να κάνουν με κυρίως δύο ζητήματα, την Κύπρο και το Αιγαίο.⁸⁷ Για κάποιους συγγραφείς, το βασικό πρόβλημα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας ξεκίνησε όταν το ελληνικό κοινοβούλιο επικύρωσε τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982. Η Τουρκία θεώρησε με απόφαση της τουρκικής Εθνοσυνέλευσης, «απειλή πολέμου» μια πιθανή επέκταση των χωρικών υδάτων της Ελλάδας από 6 σε 12 ναυτικά μίλια με το επιχείρημα πως αυτό θα μετέτρεπε το Αιγαίο Πέλαγος σε «ελληνική λίμνη».⁸⁸ Παρόλα αυτά η ιστορία της ελληνοτουρκικής διαμάχης περιλαμβάνει ζητήματα πέραν αυτού, όπως η οριοθέτηση υφαλοκρηπίδας, που ανέκυψε με τις ανακαλύψεις κοιτασμάτων πετρελαίου το 1973 και η Ελλάδα λόγω των νησιών της, διεκδικεί δικαιώματα σε ένα μεγάλο μέρος του βυθού του Αιγαίου, ενώ η Τουρκία αντιτείνει πως μεγάλο μέρος του βυθού αποτελεί φυσική προέκταση της ανατολικής ηπειρωτικής μάζας και τα νησιά δεν δικαιούνται δικές τους υφαλοκρηπίδες. Επιπλέον, ένα άλλο ζήτημα είναι αυτό του εναερίου χώρου, λόγω της αναντιστοιχίας που υπάρχει μεταξύ 6 ναυτικών μιλίων χωρικών υδάτων και 10 ναυτικών μιλίων εθνικού εναερίου χώρου. Επίσης, για τους Τούρκους ζήτημα αποτελεί και η μη αποστρατιωτικοποίηση των νησιών του ανατολικού Αιγαίου.⁸⁹

Οι θαλάσσιες διαφορές αποτελούν ένα αμετάβλητο, συνεχές στοιχείο της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής καθόλη τη διάρκεια της ιστορίας της Τουρκικής Δημοκρατίας σε ζωτικές θαλάσσιες οδούς όπως το Αιγαίο και η Ανατολική Μεσόγειος. Η Τουρκία έχει αναγνωρίσει την αναγκαιότητα καθορισμού μιας συνολικής θαλάσσιας στρατηγικής, σημειώνοντας ότι μια ολοκληρωμένη θαλάσσια στρατηγική δεν μπορεί προς το παρόν να θεσπιστεί λόγω των συνεχιζόμενων διαφορών, σε περιοχές εκτός της Μαύρης Θάλασσας. Η εξωτερική πολιτική της Τουρκίας όσον αφορά τις διαφορές παραμένει συνδεδεμένη με τη μη επικύρωση της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS). Κατά συνέπεια η Τουρκία βασίζεται στο εθιμικό δίκαιο όταν συζητά για θαλάσσιες περιοχές, γεγονός που περιπλέκει τον καθορισμό της δικαιοδοσίας, ιδίως με τους γείτονες της.⁹⁰

Όσον αφορά τις διαφορές με την Ελλάδα στο Αιγαίο Πέλαγος, η Τουρκία υποστηρίζει ότι τα προβλήματα της προκύπτουν από τις μονομερείς ενέργειες της Ελλάδας, ιδίως μετά τη Συνθήκη της Λωζάνης, οι οποίες κατά τους συγγραφείς παραβιάζουν το διεθνές δίκαιο και τις σχέσεις καλής γειτονίας. Η Τουρκία θεωρεί την επιθυμία της Ελλάδας να

---

⁸⁶ Ibid

⁸⁷ Mustafa Aydın and Kostas Ifantis (eds), *Turkish-Greek Relations: The Security Dilemma in the Aegean* (Routledge 2004) 27

⁸⁸ Y Acer, *The Aegean Maritime Disputes and International Law*, 1st Edition, Routledge, (2017)

⁸⁹ M Schmitt, *Aegean Angst: The Greek-Turkish Dispute*, *Naval War College Review*, 49(3), (1996): 42-72

⁹⁰ A Ozkan and L Kirval, *Continuity of Maritime Disputes in Turkish Foreign Policy in Retrospect*, *Uluslararası İlişkiler / International Relations* 20(78), (2023): 119-137

επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα από 6 στα 12 ναυτικά μίλια στο Αιγαίο ως μια προσπάθεια της Ελλάδας να μετατρέψει τη θάλασσα σε «ελληνική λίμνη». Πιστεύει ότι αυτή η επέκταση θα περιόριζε τα τουρκικά δικαιώματα στην ανοικτή θάλασσα. Η άρνηση της Τουρκίας να επικυρώσει την UNCLOS συνδέεται εν μέρει με ανεπίλυτες διαφορές υφαλοκρηπίδας με την Ελλάδα σχετικά με το Αιγαίο. Η Τουρκία διατηρεί το εύρος των χωρικών της υδάτων στα 6 ναυτικά μίλια στο Αιγαίο, διαφέροντας από την ανακήρυξη της για 12 ναυτικά μίλια στη Μαύρη Θάλασσα και τη Μεσόγειο, δημιουργώντας έλλειψη μιας ενιαίας θέσης στην εφαρμογή της δικαιοδοσίας της.⁹¹

Η τουρκική εξωτερική πολιτική σε αυτό το χώρο καθοδηγείται από τρία αλληλένδετα ζητήματα. Πρώτον, απορρίπτει τις οριοθετήσεις ΑΟΖ που βασίζονται στην UNCLOS, τις οποίες θεωρεί ως «περιθωριοποιητικές» για τα δικαιώματα των Τουρκοκυπρίων και ως εκ τούτου αμφισβητεί τις συμφωνίες Κύπρου- Ισραήλ, Κύπρου- Ελλάδας και Κύπρου- Λιβάνου, επιμένοντας στις δικές της θαλάσσιες αξιώσεις. Δεύτερον, η Άγκυρα επιδιώκει την ενίσχυση της ναυτικής της ισχύος μέσω της στρατιωτικής της διάστασης, για να αποτρέψει τις ελληνικές και ευρωπαϊκές ενέργειες, να εξασφαλίσει την ελευθερία των θαλάσσιων διαδρόμων και την αποτροπή έργων θαλασσιών υποδομών. Τρίτον, επιδιώκει άμεση πρόσβαση σε υπεράκτιους υδρογονάνθρακες, ξεκινώντας τις δικές της έρευνες και αποστολές γεωτρήσεων στην κυπριακή ΑΟΖ για να προωθήσει τα ενεργειακά της συμφέροντα και να σηματοδοτήσει μια στάση ισορροπίας έναντι αντιπάλων περιφερειακών συμμαχιών. Μαζί, αυτοί οι παράγοντες στοχεύουν στη διατήρηση του τουρκικού στρατηγικού βάθους, στη διασφάλιση της ενεργειακής ασφάλειας και στην αποτροπή της περικύκλωσης από αντίπαλα κράτη και μπλοκ κρατών.⁹²

Το κοινώς αποδεκτό πρόβλημα Ελλάδας-Τουρκίας, προκύπτει στη διαφορά για την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου. Η Ελλάδα έφερε την υπόθεση ενώπιον του ΔΔΧ, αλλά η Τουρκία αρνήθηκε να εμφανιστεί και υποστήριξε ότι δεν υπήρχε ειδική συμφωνία για την απονομή υποχρεωτικής δικαιοδοσίας, επομένως το Δικαστήριο δεν μπορούσε να εκδικάσει το θέμα. Κατά συνέπεια, η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ των δύο κρατών παραμένει άλυτη.⁹³ Για την Ελλάδα, η συμφωνία με την Ιταλία στο Ιόνιο, ενισχύει τη νομικοπολιτική της θέση στη μακροχρόνια ελληνοτουρκική διαμάχη για την οριοθέτηση αφού επιβεβαιώνεται η αρχή της μέσης γραμμής από τα νησιά, παραπέμπει στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης για την επίλυση διαφορών και εξασφαλίζει την έγκριση της ΕΕ για μια πιθανή επέκταση των χωρικών υδάτων. Η συνθήκη παρουσιάζεται ως μοντέλο σχέσεων καλής γειτονίας και διπλωματικό μήνυμα προς την Τουρκία, εντάσσοντας μια ευρύτερη ελληνική στρατηγική για τη σύναψη

---

⁹¹ Ibid

⁹² A Rubin and E Eiran, Regional maritime security in the eastern Mediterranean: expectations and reality, *International Affairs*, 95(5), (2019)

⁹³ J Charney, Progress in International Maritime Boundary Delimitation Law, *The American Journal of International Law*, 88(2), (1994): 227-256

συμφωνιών οριοθέτησης με όλους τους γείτονες και την περιθωριοποίηση του δόγματος της Τουρκίας περί μη αποδοχής της UNCLOS.⁹⁴

Το θέμα των θαλασσιών ζωνών μεταξύ Ελλάδας-Τουρκίας είναι σημαντικό και αποτελεί έναν από τους βασικούς λόγους αναζωπύρωσης του πολιτικού διαλόγου μεταξύ των δύο κρατών.⁹⁵ Οι δύο χώρες βρίσκονται σε μια γεωπολιτικά και γεωοικονομικά εύφλεκτη περιοχή που στοιχειώνεται από πολυάριθμες εθνοτικές και πολιτικές συγκρούσεις καθόλη τη διάρκεια της ιστορίας της, αφού αποτελεί χώρο σύγκρουσης τριών θρησκειών και κοινό τόπο τριών ηπείρων.⁹⁶ Στη διαφορά των θαλασσιών ζωνών μεταξύ των δύο κρατών, αναπτύσσονται και από τις δύο πλευρές αφηγήματα που αφορούν το ζήτημα της ασφάλειας. Η Ελλάδα θέτει θέμα ασφάλειας των νησιών της, ενώ η Τουρκία των δυτικών ακτών της⁹⁷. Οι ανησυχίες της ελληνικής πλευράς έχουν να κάνουν με το θέματα κυριαρχίας ενώ αυτές της τουρκικής πλευράς με το κλείσιμο της χώρας στον ηπειρωτικό της όγκο λόγω των ελληνικών νησιών του ανατολικού Αιγαίου και τη μετατροπή της θάλασσας σε μια «ελληνική λίμνη».⁹⁸ Η Ελλάδα έχει ταχθεί υπέρ της λύσης της προσφυγής μαζί με την Τουρκία στο ΔΔΧ, ενώ η Τουρκία προτιμά μια διαπραγμάτευση επί του συνόλου των ζητημάτων που ισχυρίζεται ότι υπάρχουν, καθώς φοβάται ότι μια απόφαση του ΔΔΧ δεν λάμβανε υπόψιν τα τουρκικά συμφέροντα στο σημείο που η ίδια επιθυμεί. Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας είναι ότι νομικά τα γεγονότα, υποστηρίζουν περισσότερο ελληνικούς παρά τουρκικούς ισχυρισμούς και δεν λαμβάνουν υπόψιν τις «ειδικές συνθήκες» της κατάστασης. Τέλος, η ίδια πιστεύει ότι μια διμερής διαπραγμάτευση θα της δώσει περισσότερα και θα τύγχανε ευρύτερης αποδοχής από τον τουρκικό λαό⁹⁹. Τούρκοι μελετητές υποστηρίζουν πως αν επιλεγεί το ΔΔΧ για την επίλυση των ελληνοτουρκικών διαφορών στο Αιγαίο, η Τουρκία θα χάσει¹⁰⁰. Η Ελλάδα από το 2016 έχει αρχίσει να ανακτά ηγετικό και διαμεσολαβητικό ρόλο στην περιοχή των

---

⁹⁴ A Marghelis, The maritime delimitation agreement between Greece and Italy of 9 June 2020: An analysis in the light of International Law, national interest and regional politics, *Marine Policy* 126 (2021)

⁹⁵ E Kalkan, THE LONGSTANDING DISPUTE BETWEEN TURKEY AND GREECE: THE AEGEAN ISSUE, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*. (2020)

⁹⁶ A Stergiou, The Greek-Turkish Maritime Dispute: Resisting the Future, *ResearchGate*, (2020)

⁹⁷ E Kalkan, THE LONGSTANDING DISPUTE BETWEEN TURKEY AND GREECE: THE AEGEAN ISSUE, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*. (2020)

⁹⁸ A Heraclides, 'Imagined Enemies: The Aegean Conflict', *Mediterranean Politics*, 16(2) (2011)

⁹⁹ S Mann, The Greek-Turkish dispute in the Aegean Sea its ramifications for NATO and the prospects for resolution, *Dudley Knox Library*, (2003)

¹⁰⁰ Avar Y and Lin Y C, 'Aegean Disputes Between Turkey and Greece: Turkish and Greek Claims and Motivations in the Framework of Legal and Political Perspectives', *International Journal of Politics and Security* 1(1), (2019)

Βαλκανίων και της Ευρώπης. Αυτό της προσθέτει διπλωματικό κεφάλαιο και προστίθεται στην υπάρχουσα σύγκρουση συμφερόντων με την Τουρκία.^{101 102}

Επίσης, εξετάζοντας γεωγραφικά το ζήτημα, υπάρχουν δύο πολύ σημαντικά θαλάσσια στενά στην ανατολική Μεσόγειο. Το πρώτο είναι αυτό των Δαρδανελίων, μέσω του οποίου το Αιγαίο Πέλαγος, μέσω της θάλασσας του Μαρμαρά επικοινωνεί με τη Μαύρη Θάλασσα και τις διάφορες παράκτιες σε αυτή χώρες. Οι ακτές του Αιγαίου αποτελούν κρίσιμο κομμάτι αυτού του συμπλέγματος. Έχουν συνυφανθεί μέσα από μια μακρά ιστορία και έχουν βρεθεί στο επίκεντρο της ελληνοτουρκικής ιστορίας με αντιφατικούς τρόπους. Υπήρξαν τόποι ειρηνικής συμβίωσης μεταξύ Ορθοδόξων Χριστιανών και Μουσουλμάνων, Ελλήνων και Τούρκων, αλλά και χώροι εθνοτικού ανταγωνισμού, συγκρούσεων και διαφορών.¹⁰³

Γενικά, τα κράτη στις περιπτώσεις οριοθετήσεων αντιμετωπίζουν τρία αλληλένδετα σύνολα προβλημάτων. Οι πολιτικοί παράγοντες κυριαρχούν στο χρόνο και τη προθυμία για διαπραγμάτευση. Οι κυβερνήσεις πρέπει να εξισορροπήσουν τις διεκδικήσεις κυριαρχίας, τις εγχώριες πιέσεις και την επιθυμία βελτίωσης των τεταμένων σχέσεων με τα άλλα κράτη, αποδεχόμενες συχνά μια λιγότερο ευνοϊκή γραμμή για να αποφύγουν τη κλιμάκωση. Οι στρατηγικές ανησυχίες επικεντρώνονται στην ασφάλεια, την πρόσβαση στην ανοικτή θάλασσα και τη προστασία των ναυτικών βάσεων ή διαδρόμων πλοήγησης. Αυτά τα συμφέροντα σπάνια αναφέρονται σε συνθήκες, αλλά διαμορφώνουν την επιλογή των γραμμών βάσης και την τοποθέτηση των ορίων. Οι ιστορικοί παράγοντες επίσης παίζουν σημαντικό ρόλο. Τα παλαιά χερσαία σύνορα, οι προηγούμενες *de facto* γραμμές, ή οι παλαιοί χάρτες παραχωρήσεων, μπορούν να «κλειδώσουν» τα θαλάσσια όρια ή να δημιουργήσουν προβλήματα εγκλωβισμού που τα κράτη προσπαθούν να αποφύγουν.¹⁰⁴

Ελλάδα και Τουρκία διαφωνούν ακόμη και για το ποια είναι τα προς επίλυση ζητήματα. Για την Ελλάδα το μόνο ζήτημα είναι αυτό της οριοθέτησης ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας, ενώ η Τουρκία βάζει στο τραπέζι ζητήματα κυριαρχίας επί ορισμένων νησιών, ζητήματα αποστρατικοποίησης, το εύρος της χωρικής θάλασσας των νησιών του Αιγαίου, τις ζώνες αεράμυνας, τον έλεγχο της εναέριας κυκλοφορίας και τα δικαιώματα διέλευσης στο Αιγαίο.¹⁰⁵ Τούρκοι και Έλληνες ακαδημαϊκοί διαφωνούν σχετικά με το

---

¹⁰¹ R Panagiotou and NTzifakis, 'Ο Μεταβαλλόμενος Ρόλος της Ελλάδας στα Δυτικά Βαλκάνια: Μεταξύ Απομόνωσης και Ρόλου Προστάτη [The Changing Role of Greece in the Western Balkans: Between Isolation and the Role of Protector]' in E Athanasopoulou, H Tsardanidis and ET Fakiolas (eds), *Εξωτερική Πολιτική της Ελλάδας: Επιλογές & Προσδοκίες στον 21ο Αιώνα [The Foreign Policy of Greece: Choices & Expectations in the 21st Century]* (Papazisis 2021) 239

¹⁰² N Christofis, «Securitizing the Aegean: de-Europeanizing Greek–Turkish relations», *Southeast European and Black Sea Studies* 22(1), (2022)

¹⁰³ L Karakatsanis, *Turkish-Greek Relations: Rapprochement, Civil Society and the Politics of Friendship*, Routledge (2014)

¹⁰⁴ B Oxman, *International Maritime Boundaries: Political, Strategic, and Historical Considerations*, *The University of Miami Inter-American Law Review*, 26(2), (1995): 243-295

¹⁰⁵ *Ibid*

αντίκτυπο της Σύμβασης του Μοντρέ του 1936-76 και το καθεστώς αποστρατικοποίησης που καθιερώθηκε στη Σύμβαση της Λωζάνης του 1923 για τα Στενά.¹⁰⁶

Το Άρθρο 3 της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982 ορίζει ότι όλα τα κράτη έχουν το δικαίωμα για χωρικά ύδατα μέχρι ένα όριο που δεν υπερβαίνει τα 12 ν.μ.. Η Τουρκία ωστόσο δεν έχει υπογράψει και επικυρώσει τη Σύμβαση και έχει κάνει ότι είναι δυνατόν για να καθιερωθεί ως επίμονος αντιρρησίας στην εδραίωση του κανόνα. Επίσης, έχει διακηρύξει πως πιθανή επέκταση των χωρικών υδάτων της Ελλάδας στα 12 ν.μ. θα αποτελούσε *casus belli* επειδή θα μετέτρεπε το μεγαλύτερο μέρος του Αιγαίου σε ελληνικά χωρικά ύδατα και θα περιόριζε την ελευθερία κινήσεων των πλοίων και των αεροπλάνων της Τουρκίας και των άλλων χωρών.¹⁰⁷

Η διαμάχη για την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου αναφέρεται αρκετές φορές ως παράδειγμα του πως οι πολιτικές και στρατηγικές παράμετροι επηρεάζουν μια οριοθέτηση. Για παράδειγμα, στην έρευνα του Oxman με τίτλο «International Maritime Boundaries: Political, Strategic, and Historical Considerations», σημειώνεται πως «με την απόφαση για την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου Πελάγους, το Διεθνές Δικαστήριο έκρινε ότι το θέμα των εγκαταστάσεων στο βυθό της θάλασσας είναι ικανό για να παρέχονται για το αίτημα προσωρινών μέτρων». Η υπόθεση χρησιμοποιείται για να δείξει πως τα δικαστήρια βλέπουν την αλληλεπίδραση της κυριαρχίας, της εκμετάλλευσης των πόρων και των ανησυχιών για την ασφάλεια¹⁰⁸. Από την κρίση στο Αιγαίο, τον Μάρτιο του 1987, το ελληνικό πολιτικό σύστημα στο μεγαλύτερο μέρος του, συμφωνεί ότι η διεξαγωγή συζητήσεων με την Τουρκία για τη θαλάσσια διαφορά είναι επιτακτική. Υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις οι συνομιλίες θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε διαπραγματεύσεις. Η επίσημη θέση της Ελλάδας είναι ότι το μόνο ζήτημα που θα μπορούσε να τεθεί σε διαπραγμάτευση είναι η οριοθέτηση υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ στο Αιγαίο και την ανατολική Μεσόγειο.¹⁰⁹

Εδώ αξίζει να αναφέρουμε και το θέμα των επικαλυπτόμενων διεκδικήσεων. Τον Μάρτιο του 2023, κατατέθηκε από την τουρκική αντιπροσωπεία στον ΟΗΕ, χάρτης που αποτύπωνε τους θαλάσσιους χώρους που η Τουρκία διεκδικούσε. Οι χώροι αυτοί περιλάμβαναν υφαλοκρηπίδες νησιών Αιγαίου καθώς και τμήμα της υφαλοκρηπίδας της Κρήτης. Γι αυτό και η δημοσίευση του χάρτη της Ελλάδας για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό στο Αιγαίο, τον Απρίλιο του 2025 καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική. Γιατί πρωτίστως δείχνει πως υπάρχουν επικαλυπτόμενες διεκδικήσεις από

---

¹⁰⁶ J Van Dyke, *An Analysis of the Aegean Disputes under International Law*, *Ocean Development & International Law*, 36(1), (2025): 63-117

¹⁰⁷ Ibid

¹⁰⁸ B Oxman, *International Maritime Boundaries: Political, Strategic, and Historical Considerations*, *The University of Miami Inter-American Law Review*, 26(2), (1995): 243-295

¹⁰⁹ A Stergiou, *The Greek-Turkish Maritime Dispute: Resisting the Future*, ResearchGate, (2020)

την Τουρκία και αν λάβουμε υπόψιν πως οι συζητήσεις χρόνων δεν έχουν οδηγήσει κάπου, το ΔΔΧ θα αποτελούσε τη μόνη λύση για οριοθέτηση.¹¹⁰

Όσον αφορά λοιπόν το θέμα της οριοθέτησης, μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι η διαμάχη για το Αιγαίο παραμένει ανεπίλυτη εδώ και χρόνια, διότι οι δύο χώρες ακολουθούν εκ διαμέτρου αντίθετες στρατηγικές. Η Ελλάδα προσπαθεί να φέρει την υπόθεση εναντίον του ICJ, ενώ η Τουρκία επιμένει σε διμερή διαπραγμάτευση για τη προστασία των συμφερόντων της. Υποστηρίζεται επίσης πως εάν η υπόθεση υποβληθεί ενώπιον του ICJ η Τουρκία θα χάσει επειδή η νομολογία του δικαστηρίου σχετικά με την οριοθέτηση υφαλοκρηπίδας και τις επεκτάσεις των χωρικών υδάτων ευνοεί τις θέσεις της Ελλάδας. Οπότε υποστηρίζει να αντιμετωπίσει το θέμα ως διμερή διαφορά, αντί να διακινδυνεύσει μια αρνητική απόφαση του ΔΔΧ.¹¹¹

Σημειώνεται επίσης ότι η πολυπλοκότητα της διαφοράς πηγάζει από τον «*sui generis*» χαρακτήρα του Αιγαίου (συγκλίνουν με την θεώρηση ως «ημίκλειστη θάλασσα») και τη στρατηγική σημασία του εναερίου χώρου και της υφαλοκρηπίδας. Οι Τούρκοι ακαδημαϊκοί προκρίνουν το Πρωτόκολλο της Βέρνης του 1976 ως τη μόνη ρεαλιστική προσέγγιση¹¹²

4.2 Τα θαλάσσια πάρκα στο Αιγαίο

Τα ελληνικά θαλάσσια πάρκα, με την ανακοίνωση των δύο νέων τον Απρίλιο του 2025 στα πλαίσια της ευρωπαϊκής πολιτικής για στόχο προστασίας το 30% των θαλάσσιων περιοχών, είναι πλέον τρία. Ένα στις βόρειες Σποράδες με ημερομηνία ίδρυσης το 1992, ένα στις Κυκλάδες στο Νότιο Αιγαίο και ένα στο Ιόνιο.

Όσον αφορά το εσωτερικό και εξωτερικό νομικό πλαίσιο που σχετίζεται με τα θαλάσσια πάρκα στη περίπτωση της Ελλάδας έχουμε αρχικά τον Νόμο 1650/1986 που στοχεύει στη πρόληψη της ρύπανσης και τη προστασία του περιβάλλοντος και περιλαμβάνει μέτρα για την ατμόσφαιρα, το νερό, το έδαφος και τους φυσικούς πόρους. Η Σύμβαση της Βαρκελώνης αποτελεί τη βασικότερη περιφερειακή συμφωνία για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος της Μεσογείου. Υπογράφηκε το 1976 και τέθηκε σε ισχύ το 1978 με σημαντικές τροποποιήσεις το 1995 που επεκτείνουν το πεδίο της σε παράκτιες ζώνες. Στόχος της είναι η πρόληψη, η μείωση της ρύπανσης. Η σύμβαση ξεκίνησε ως πρωτοβουλία κρατών της Μεσογείου και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στα πλαίσια του Προγράμματος Μεσογείου του UNEP. Η σύμβαση

---

¹¹⁰ A Syrigos, Άτλας των τουρκικών διεκδικήσεων σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο, KATHIMERINI (2025)

¹¹¹Y Avar, Y Chou, Aegean Disputes Between Turkey and Greece: Turkish and Greek Claims and Motivations in the Framework of Legal and Political Perspectives, Research Gate, (2019)

¹¹² Ibid

συνδέεται με ευρωπαϊκές οδηγίες όπως η Θαλάσσια Στρατηγική (2008/56/EK) για καλή περιβαλλοντική κατάσταση έως το 2020.¹¹³ Η Σύμβαση της Βέρνης του 1979 αποτελεί διεθνή συμφωνία για τη διατήρηση της χλωρίδας, πανίδας και των φυσικών οικοτόπων της Ευρώπης. Τέθηκε σε ισχύ το 1982 και έχει στόχο τη προστασία των απειλούμενων ειδών μέσω εθνικών πολιτικών και μέτρων. Η ACCOBAMS είναι μια περιφερειακή διεθνής συμφωνία για τη διατήρηση των κητωδών και άλλων θαλάσσιων θηλαστικών στη Μεσόγειο και τη Μαύρη Θάλασσα. Υπογράφηκε το 1996 στο Μονακό και τέθηκε σε ισχύ το 2001, ως μέρος των περιβαλλοντικών συμφώνων του CMS (Σύμβαση για τη Διατήρηση των Μεταναστευτικών Πτηνών και Θηλαστικών). Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα έως το 2030, είναι φιλόδοξο σχέδιο δράσης της ΕΕ, εγκρίθηκε το 2020, για την ανάκαμψη της φύσης, την προστασία οικοσυστημάτων και την αντιμετώπιση απώλειας βιοποικιλότητας. Αποτελεί βασικό πυλώνα της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και στοχεύει σε συγκεκριμένους, μετρήσιμους στόχους μέσω δεσμεύσεων για χώρες και τομείς όπως γεωργία, αλιεία και δασοκομία. Η Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα της Ελλάδας είναι ένα εθνικό σχέδιο δράσης που συνδέεται με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική έως το 2030 και στοχεύει στην ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας, την προστασία οικοσυστημάτων και την προώθηση βιώσιμης χρήσης φυσικών πόρων. Καταρτίστηκε αρχικά το 2014 με πενταετές σχέδιο δράσης, ενημερώνεται μέσω νομοθεσίας όπως ο νόμος 5037/2023 και ενσωματώνεται σε ευρύτερα προγράμματα. Το Παγκόσμιο Πλαίσιο για τη Βιοποικιλότητα Kunming-Montreal (GBF) υιοθετήθηκε τον Δεκέμβριο 2022 στη διάρκεια της COP15 της Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα (CBD) στο Μόντρεαλ του Καναδά, μετά από διαπραγματεύσεις που ξεκίνησαν στο Κουνμίνγκ της Κίνας. Αποτελεί φιλόδοξο οδικό χάρτη για την προστασία της παγκόσμιας βιοποικιλότητας έως το 2030 και την πλήρη ανάκαμψή της έως το 2050, με 4 μακροπρόθεσμους στόχους και 23 μετρήσιμους στόχους για το 2030. Η Επιτροπή της ΕΕ υιοθέτησε το πακέτο εγγράφων COM(2023) στις 21 Φεβρουαρίου 2023 ως Σχέδιο Δράσης για την προστασία και αποκατάσταση θαλάσσιων οικοσυστημάτων, στο πλαίσιο της Πράσινης Συμφωνίας και του Συμφώνου για Αλιεία και Ωκεανούς. Στοχεύει στη βιώσιμη και ανθεκτική αλιεία μέσω μέτρων αποκατάστασης, μείωσης επιπτώσεων και ενίσχυσης βιοποικιλότητας σε ευρωπαϊκές θάλασσες. Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1241 ο οποίος υιοθετήθηκε στις 20 Ιουνίου 2019 και καθορίζει τεχνικά μέτρα για τη διατήρηση αλιευτικών πόρων και την προστασία θαλάσσιων οικοσυστημάτων στα ύδατα της ΕΕ. Αντικαθιστά παλαιότερους κανονισμούς και εφαρμόζεται σε αλιευτικά σκάφη της ΕΕ και υπηκόους κρατών μελών, εστιάζοντας σε βιώσιμη αλιεία μέσω ελέγχου εργαλείων και δραστηριοτήτων. Το Διεθνές Συνέδριο Our Ocean 2024, με τίτλο "An Ocean of Potential", διοργανώθηκε στην Αθήνα (15-17 Απριλίου 2024) υπό την προεδρία της Ελλάδας και συγκέντρωσε δεσμεύσεις για βιώσιμη διαχείριση ωκεανών. Η Δέσμευση 01 από το Our Ocean Conference 2024 της Ελλάδας στοχεύει στην πλήρη απαγόρευση

---

¹¹³ Ministry of Environment and Energy (Greece), 'Barcelona Convention for the Protection of the Marine Environment and the Coastal Region of the Mediterranean' (2020)
<<https://ypen.gov.gr/symvasi-tis-varkelonis-gia-tin-prostasia-tou-thalassiou-perivallontos-kai-ton-paraktion-periochon-tis-mesogeiou/>> accessed 23 November 2025.

της αλιείας με μηχανότρατα σε όλες τις Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές (ΘΠΠ) έως το 2030, ξεκινώντας άμεσα από τα εθνικά θαλάσσια πάρκα έως το 2026 και αποτελεί σημαντική πρωτοβουλία για την Ευρώπη, προστατεύει βυθούς και βιοποικιλότητα από καταστροφικές επιπτώσεις. Η Δέσμευση 2 προβλέπει τη δημιουργία δύο νέων Εθνικών Θαλασσιών Πάρκων, ενός στο Ιόνιο Πέλαγος και ενός στο Αιγαίο, αυξάνοντας την προστατευόμενη θαλάσσια έκταση άνω του 35% των χωρικών υδάτων

Τα εθνικά θαλάσσια πάρκα του Αιγαίου και του Ιονίου αποτελούν κομμάτι του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού και αποτελούν βασικό μέσο για τη προστασία της βιοποικιλότητας, πιάνοντας παράλληλα τον στόχο που έθεσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για προστασία τουλάχιστον του 30% της ευρωπαϊκής θαλάσσιας επικράτειας.¹¹⁴

Τα ελληνικά θαλάσσια πάρκα συμβάλλουν στη διασύνδεση των προστατευόμενων περιοχών καθώς και προσφέρουν μια πιο πλήρη προσέγγιση συγκριτικά με αυτή των ζωνών Natura 2000. Συμβάλλουν επίσης, στην ενίσχυση του χωροταξικού σχεδιασμού μέσω επιτήρησης με drones και προσφέρουν στη χώρα πολιτικό κεφάλαιο, καθότι εντάσσονται στο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών της ΕΕ. Τα δύο νέα πάρκα ανακοινώθηκαν στην 9^η Διάσκεψη για τους Ωκεανούς που έλαβε χώρα στη Νίκαια τον Απρίλιο του 2025. Προϋπήρχε ένα ακόμα στις Σποράδες από το 1992. Τα δύο νέα θαλάσσια πάρκα τέθηκαν σε διαβούλευση από το ελληνικό Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας τον Ιούλιο του 2025. Αν και το πάρκο βρίσκεται εξ ολοκλήρου στην ελληνική αιγιαλίτιδα ζώνη, η Τουρκία αντέδρασε για τρεις λόγους.¹¹⁵ Ο πρώτος λόγος συνίσταται στο ότι το πάρκο στις Νότιες Κυκλάδες περιλαμβάνει νησιά ανατολικά της Αμοργού, που περιέχονται στην τουρκική λίστα «EGAYDAAK». Το ότι αυτά τα νησιά εμπεριέχονται και αποτελούν χώρο ελληνικής κυριαρχίας, έρχεται σε αντίθεση με τη θεωρία της Τουρκίας περί «γκρίζων ζωνών» στο Αιγαίο. Ο δεύτερος λόγος έχει να κάνει με τη θέση Τουρκίας περί συνεργασίας των παράκτιων κρατών σε όλα τα θέματα, ακόμα και σε αυτά του περιβάλλοντος, σε κλειστές και ημίκλειστες θάλασσες και κατά την ίδια το Αιγαίο είναι μια κλειστή θάλασσα, οπότε η Ελλάδα δεν θα πρέπει να δρα μονομερώς. Όσον αφορά στη συγκεκριμένη θέση, όντως το διεθνές δίκαιο προωθεί τη διακρατική συνεργασία για περιβαλλοντικά θέματα όταν αυτά αφορούν το θαλάσσιο περιβάλλον. Στη περίπτωση της Ελλάδας όμως, το θαλάσσιο πάρκο στις Νότιες Κυκλάδες βρίσκεται εξ ολοκλήρου στην ελληνική αιγιαλίτιδα ζώνη. Ο τρίτος λόγος έχει να κάνει με την καθεστώς του Αιγαίου. Η Τουρκία επικαλείται το Πρακτικό της Βέρνης του 1976 που υπογράφηκε από Καραμανλή και Ντεμιρέλ και συμφωνήθηκε τα δύο κράτη να απόσχουν από ενέργειες επικαλυπτόμενες περιοχές υφαλοκρηπίδας στο

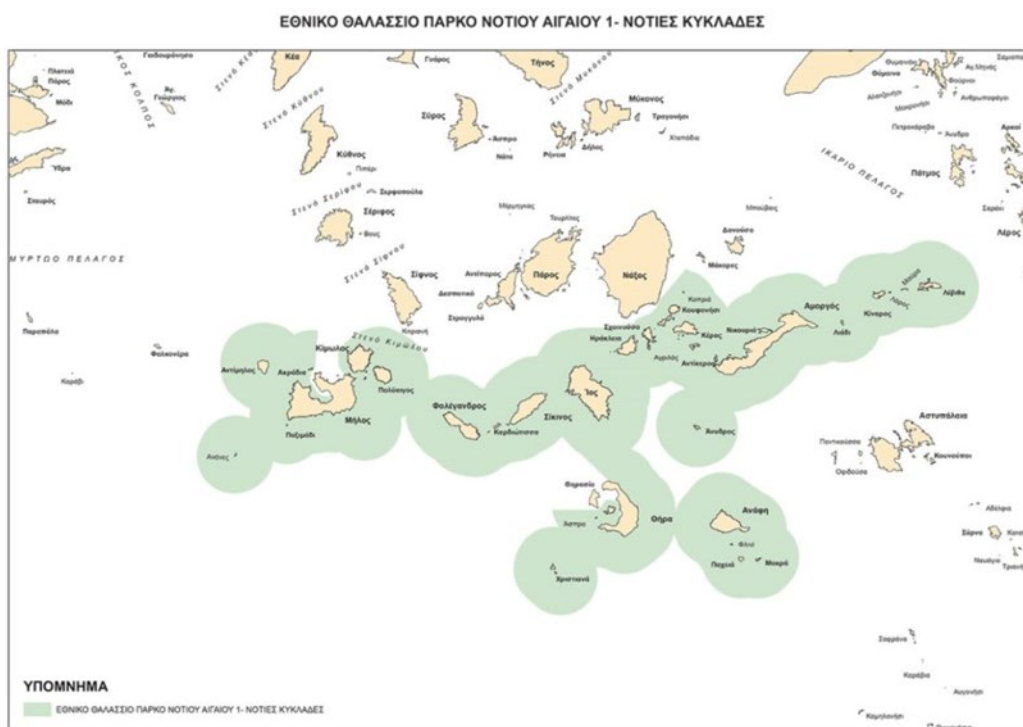
---

¹¹⁴ Ministry of Environment and Energy (Greece), 'Public Consultation on the Two New National Marine Parks in the Southern Cyclades and Ionian Sea' (21 July 2025) <<https://ypen.gov.gr/se-dimosia-diavoulefsi-ta-dyo-nea-ethnika-thalassia-parka-se-noties-kyklades-kai-ionio/>> accessed 14 November 2025.

¹¹⁵ A Syrigos, Άτλας των τουρκικών διεκδικήσεων σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο, KATHIMERINI (2025)

Αιγαίο. Για την Τουρκία το Πρακτικό της Βέρνης είναι ακόμα σε ισχύ, ενώ η Ελλάδα το έχει καταγγείλει από τη τέσσερις δεκαετίες πριν¹¹⁶.

Όσον αφορά την γεωπολιτική δυναμική του εγχειρήματος, τα εθνικά θαλάσσια πάρκα εντός των χωρικών μας υδάτων, στη περίπτωση του Αιγαίου αποτελούν μέσο προβολής κυριαρχίας, ενισχύοντας έτσι τις ελληνικές θέσεις, των τουρκικών διεκδικήσεων και της θεωρίας των γκρίζων ζωνών και της Γαλάζιας Πατρίδας. Η Τουρκία θεωρεί την ενέργεια επιζήμια για τα συμφέροντα της, μετατρέποντας την σε μια ακόμα παράμετρο των ελληνοτουρκικών διαφορών.

Πηγή: Εφημερίδα Τα ΝΕΑ

4.3 Αντιρρήσεις και επιχειρήματα Τουρκίας στο θέμα των θαλασσίων πάρκων

Η Τουρκία αντέδρασε άμεσα στην ανακοίνωση για τα ελληνικά θαλάσσια πάρκα αλλά και στον ελληνικό χάρτη ΘΧΣ. Η στάση της συνοψίζεται σε δύο ανακοινώσεις επίσημων αξιωματούχων της, της ανακοίνωσης του ΥΠΕΞ της, Νο 154 στις 21 Ιουλίου

¹¹⁶ Ibid

το 2025 και της ανακοίνωσης της Μόνιμης Αντιπροσωπείας της στην ΕΕ, QA-20 στις 21 Νοεμβρίου του 2025.

Το Τουρκικό ΥΠΕΞ έκανε λόγο για «μονομερείς ενέργειες σε μη οριοθετημένες περιοχές» και υποστήριξε ότι *de facto* τετελεσμένα δεν παράγουν έννομα αποτελέσματα, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις νησιών, νησίδων και βραχονησίδων που δεν έχουν παραχωρηθεί στην Ελλάδα»¹¹⁷.

Η Τουρκία απάντησε επίσης και στον χάρτη ΘΧΣ της Ελλάδας, μέσω ανακοίνωσης της στην Μόνιμη Αντιπροσωπεία της στην ΕΕ, αναφέροντας ότι παρακολουθεί τις μελέτες ΘΧΣ που διεξάγονται σύμφωνα με τις συστάσεις των αρμοδίων οργάνων του ΟΗΕ και ότι έχει ανακοινώσει και δημοσιεύσει τον δικό της χάρτη. Κατηγόρησε την Ελλάδα ότι αγνοεί τις θεμελιώδεις αρχές του διεθνούς δικαίου, ενώ ανέφερε επίσης ότι ο ελληνικός χάρτης ΘΧΣ παραβιάζει τις περιοχές θαλάσσιας δικαιοδοσίας της Τουρκίας στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο ¹¹⁸.

Δύο μήνες από την δημοσίευση του ελληνικού χάρτη για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό, η Τουρκία δημοσίευσε τον αντίστοιχο δικό της, καταθέτοντας τον στη Διακυβερνητική Ωκεανογραφική Επιτροπή της UNESCO, αφού λόγω μη υπογραφής της UNCLOS δεν δύναται να τον καταθέσει στο αρχείο του ΟΗΕ που τηρείται στη Διεύθυνση Θαλάσσιων Υποθέσεων του Δικαίου της Θάλασσας (DOALOS). Η δημοσίευση του τουρκικού χάρτη ενσωμάτωνε όλες τις διεκδικήσεις της Τουρκίας από το 1974 και επεδίωκε κατά κανόνα ένα πολιτικό αποτέλεσμα. Οι μόνες πρωτοτυπίες που εισήγαγε ήταν ο χαρακτηρισμός μιας περιοχής μεταξύ Καστελορίζου και Ρόδου, ως περιβαλλοντικά προστατευόμενης. Όσον αφορά στα χωρικά ύδατα, ο χάρτης, σε αντίθεση με την απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου το 2001 που ορίζει πως όλα τα νησιά έχουν τα ίδια δικαιώματα με τα χερσαία εδάφη, απέδιδε σε όλα τα νησιά 6 νμ, εκτός από το σύμπλεγμα της Μεγίστης που δεν απέδιδε καθόλου. Στον χάρτη διαφαίνεται επίσης, μια γραμμή από τα παράλια του Έβρου μέχρι τη Κρήτη, η οποία απεικόνιζε την εφαρμογή του δόγματος της Γαλάζιας Πατρίδας, σύμφωνα με το οποίο τα ελληνικά νησιά βρίσκονται πάνω στην τουρκική υφαλοκρηπίδα και δεν δικαιούνται δική τους υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ¹¹⁹

---

¹¹⁷ Republic of Türkiye Ministry of Foreign Affairs, 'Regarding the marine parks declared by Greece' (Press Release, 21 July 2025) accessed 20 February 2026.

¹¹⁸ Ministry of Foreign Affairs (Türkiye), 'QA-20, 21 November 2025, Statement of the Spokesperson of the Ministry of Foreign Affairs, Öncü Keçeli, in Response to a Question Regarding the Greek Maritime Spatial Planning Map on the European Maritime Spatial Planning Platform' (21 November 2025) accessed 20 February 2026

¹¹⁹ A Syrgios, Άτλας των τουρκικών διεκδικήσεων σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο, KATHIMERINI (2025)

Τούρκοι αξιωματούχοι υπογράμμισαν επίσης τις «πιθανές επιπτώσεις της ανακήρυξης των θαλασσιών πάρκων όσον αφορά στην ελεύθερη ναυσιπλοΐας σε μια ημίκλειστη θάλασσα όπως το Αιγαίο». Μίλησαν επίσης για προσπάθεια διατάραξης του status quo και άρνησης των δικαιωμάτων και συμφερόντων της Τουρκίας. Το τουρκικό ΥΠΕΞ στην ίδια ανακοίνωση, υποστήριξε ότι το διεθνές δίκαιο ενθαρρύνει τη συνεργασία των παράκτιων κρατών για περιβαλλοντικά θέματα και διεμήνυσε πως η Τουρκία είναι έτοιμη να συνεργαστεί με την Ελλάδα στο Αιγαίο.¹²⁰

Η Ελλάδα απέρριψε τις τουρκικές αιτιάσεις υποστηρίζοντας ότι η ίδρυση των θαλάσσιων πάρκων αποτελούσε νόμιμη άσκηση κυριαρχίας, βασισμένη στους περιβαλλοντικούς της στόχους, χαρακτήρισε τις αναφορές σε ημίκλειστες θάλασσες ως ανεδαφικές και το καθεστώς του Αιγαίου ξεκάθαρο και ορισμένο από τα διεθνή συμβατικά κείμενα.

Η Τουρκία σε απάντηση των ελληνικών θαλάσσιων πάρκων, ανακοίνωσε 10 ημέρες αργότερα, την δημιουργία δύο δικών της. Ένα που θα ξεκινούσε από την αιγιαλίτιδα ζώνη της Ίμβρου και θα περιείχε την θαλάσσια περιοχή μέχρι την ανοικτή θάλασσα μεταξύ Λήμνου και Σαμοθράκης. Αυτή τη περιοχή η Τουρκία την διεκδικούσε ήδη ως υφαλοκρηπίδα βάσει του δόγματος της Γαλάζιας Πατρίδας. Και ένα άλλο που θα περιείχε μια ολόκληρη περιοχή ανοικτής θάλασσας η οποία θα έκλεινε μέχρι και το σύμπλεγμα της Μεγίστης. Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν πως σε αντίθεση με τα ελληνικά θαλάσσια πάρκα, τα τουρκικά εκτείνονταν κυρίως στην ανοικτή θάλασσα. Γι αυτό και με την ανακοίνωση των δύο θαλάσσιων πάρκων τους, διευκρίνισαν πως «τα θαλάσσια πάρκα δεν θα επηρεάσουν την ελευθερία της ναυσιπλοΐας στα ύδατα». Πρέπει εδώ να αναφέρουμε, πως βάσει του διεθνούς δικαίου, δεν είναι δυνατή η λήψη μέτρων περιβαλλοντικής προστασίας στην ανοικτή θάλασσα, οπότε μάλλον η ανακοίνωση της Τουρκίας έγινε για επικοινωνιακούς καθαρά λόγους¹²¹

4.4 Αποτύπωμα των θαλασσιών πάρκων στις ελληνοτουρκικές διαφορές

Για το πως τα θαλάσσια πάρκα έχουν επηρεάσει της ελληνοτουρκικές σχέσεις, δεν υπάρχει ακόμα επιστημονική βιβλιογραφία. Κρίνοντας από το πως το θέμα παρουσιάζεται σε πηγές του διαδικτύου μπορούμε να το χαρακτηρίσουμε ως μια κίνηση περιβαλλοντικού χαρακτήρα που εναρμονίζει την πολιτική της Ελλάδας με τις ευρωπαϊκές δεσμεύσεις, ενώ παράλληλα κατά πολλούς αναλυτές προβάλλονται και απεικονίζονται για πρώτη φορά σε επίσημο έγγραφο, τα απώτατα όρια των ελληνικών χωρικών υδάτων. Η αντίδραση της Τουρκίας στις ανακοινώσεις για τα ελληνικά

¹²⁰ Republic of Turkiye Ministry of Foreign Affairs, 'Regarding the marine parks declared by Greece' (Press Release, 21 July 2026) accessed 20 February 2026

¹²¹ A Syrigos, Άτλας των τουρκικών διεκδικήσεων σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο, KATHIMERINI (2025)

θαλάσσια πάρκα με το Υπουργείο Εξωτερικών της στην Ανακοίνωση Νο 154 στις 21 Ιουλίου του 2025 με την οποία τα χαρακτηρίζει «μονομερείς ενέργειες σε μη οριοθετημένες περιοχές», υποστηρίζοντας παράλληλα ότι δεν παράγουν έννομα αποτελέσματα, καταδεικνύει απλά την πάγια θέση της, περί αμφισβήτησης της κυριαρχίας των ελληνικών νησιών του Αιγαίου. Μπορούμε να πούμε ότι οι εντάσεις που προκάλεσαν, επισκίασαν το καλό κλίμα που είχε εδραιωθεί με τη Διακήρυξη των Αθηνών στα τέλη του 2023 χωρίς όμως να προκαλούν κάποια δραματική επιδείνωση των διμερών σχέσεων, αφού οι διάλογοι επικοινωνίας και οι διμερείς επαφές, παρέμειναν ως έχουν, χωρίς κάποια αισθητή μεταβολή τους.

Συμπερασματικά, η περίπτωση των θαλάσσιων πάρκων προσέθεσε ένα ακόμα ζήτημα στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, χωρίς όμως να αλλάζει κάτι δραματικά, ενώ παράλληλα ανέδειξε την έντονη ασυμφωνία των δύο κρατών ακόμα και ως προς το πλαίσιο των διαφορών προς επίλυση. Τέλος, το ζήτημα των θαλάσσιων πάρκων έδειξε ότι η περιβαλλοντική πολιτική στο Αιγαίο είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με θέματα εξωτερικής πολιτικής, λειτουργώντας έτσι ως ένας επιπλέον δείκτης της έντασης μεταξύ των δύο χωρών και άρα ένα ακόμα σημείο τριβής τους.

Συμπεράσματα

Όσον αφορά το ζήτημα της οριοθέτησης, η βιβλιογραφία δείχνει πως τα κράτη μέλη της UNCLOS έχουν σεβαστεί τους κανόνες της Συνθήκης και οι διαφορές τους λύνονται με διαπραγμάτευση, μέσω διαιτησίας, ή με δικαστική επίλυση σε ITLOS ή ΔΔΧ.¹²² Ενδεικτική για την περίπτωση του Αιγαίου μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας θεωρείται η απόφαση του ΔΔΧ στην υπόθεση Ρουμανία εναντίον Ουκρανίας του 2009 η οποία προσφέρει τρία σαφή συμπεράσματα για τη διαφορά οριοθέτησης του Αιγαίου. Το Δικαστήριο εφάρμοσε τη μέθοδο της μέσης γραμμής την οποία προτάσσει η Ελλάδα και απένειμε στη Ρουμανία το 79,3% της αμφισβητούμενης θαλάσσιας περιοχής, ένα αποτέλεσμα που υπονομεύει τον ισχυρισμό της Τουρκίας ότι το Αιγαίο πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ημίκλειστη θάλασσα και ως εκ τούτου παρέχει ένα νομικό προηγούμενο που μπορεί να επικαλεστεί η Ελλάδα. Το Δικαστήριο αντιμετώπισε όμως το νησί Small Serpent μόνο με χωρική θάλασσα 12 ναυτικών μιλίων αρνούμενο να του χορηγήσει πλήρη δικαιώματα υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ. Αυτό καταδεικνύει ότι τα μικρά νησιά δεν δημιουργούν αυτόματα μεγάλες θαλάσσιες ζώνες, ένα σημείο που η Τουρκία μπορεί να χρησιμοποιήσει για να αντιταχθεί στις αξιώσεις των ελληνικών νησιών. Αναγνωρίζοντας όμως χωρική θάλασσα 12 ναυτικών μιλίων για το νησί

---

¹²² H Corell, The United Nations Convention on the Law of the Sea in the Present Geo-Political Situation, Myron H, Nordquist R (eds), Marine Biodiversity of Areas beyond National Jurisdiction, Brill, (2021):7-17

Serpent, η απόφαση δείχνει ότι τα νησιά μπορούν να αποκτήσουν περιορισμένα θαλάσσια δικαιώματα, γεγονός που υποστηρίζει το επιχείρημα της Ελλάδας ότι τα 4000 νησιά του Αιγαίου θα μπορούσαν να δημιουργήσουν ζώνες, μετατοπίζοντας την ισορροπία του θαλασσιού χώρου υπέρ της.¹²³

Το Αιγαίο μπορεί να θεωρηθεί ότι όντως αποτελεί μια ιδιαίτερη περίπτωση όσον αφορά το θέμα της οριοθέτησης. Για να ερμηνεύσουμε τη στάση της Τουρκίας πρέπει να δούμε τα θέματα εναερίου χώρου, χωρικών υδάτων και υφαλοκρηπίδας ολιστικά. Μια πιθανή επέκταση των χωρικών υδάτων στα 12 νμ και εξίσωση του εναερίου χώρου, θα περιόριζε σημαντικά τη πρόσβαση της Τουρκίας στην ανοικτή θάλασσα και θα αναδιαμόρφωνε συντριπτικά υπέρ της Ελλάδας την περιφερειακή ισορροπία. Οπότε, ο φόβος της Τουρκίας εδράζεται στην γεωπολιτική απομόνωση που θα επερχόταν σε αυτή τη περίπτωση, με όλες τις συνεπαγόμενες οικονομικές συνέπειες.¹²⁴

Ο Patterson, στην έρευνα του με τίτλο «The crescent and the cross: defining the maritime boundaries», σκιαγραφεί μια λεπτομερή νομική εικόνα του πως διαμορφώνονται τα θαλάσσια όρια του Αιγαίου βάσει του διεθνούς δικαίου. Η διαμάχη Ελλάδας Τουρκίας πηγάζει από εδαφικούς πολέμους αιώνων και τη διευθέτηση των συνόρων μετά τον Β΄ΠΠ. Αν και η Τουρκία δεν έχει επικυρώσει την UNCLOS, τα Άρθρα 76 και 83 της Σύμβασης παρέχουν τον κανόνα ότι τα γειτονικά κράτη πρέπει να οριοθετούν την υφαλοκρηπίδα με ίση απόσταση, εκτός αν μια συμφωνία παράγει μια δίκαιη λύση. Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι κάθε ελληνικό νησί ακόμα και αυτά που απέχουν λίγα μόνο μίλια από την τουρκική ηπειρωτική χώρα, έχει δικά του χωρικά ύδατα, ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδα.¹²⁵ Στην έρευνα του, βασίζεται σε αποφάσεις του ΔΔΧ όπως η υπόθεση Ερυθραία- Υεμένη και η υπόθεση των νήσων της Μάγχης, η οποία αναγνώρισε ότι τα νησιά μπορούν να δημιουργήσουν «περιστάσεις ανισότητας» που απαιτούν προσαρμογές. Προτείνει την εφαρμογή μιας μεθόδου οιονεί θύλακα ή ημι-θύλακα (παρόμοιας με τη διαιτησία Καναδά- Γαλλίας) όπου τα μικρότερα ανατολικά ελληνικά νησιά είναι ημι-θύλακες, ενώ τα μεγαλύτερα διατηρούν πλήρεις θαλάσσιες ζώνες παράγοντας μια πιο ισορροπημένη μέση γραμμή¹²⁶

Όσον αφορά τις δικαστικές επιλογές, η διευθέτηση θα μπορούσε να προχωρήσει μέσω διαιτησίας του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, διμερούς συμφωνίας ή ad-hoc διαιτητικού δικαστηρίου βάσει του παραρτήματος VII της UNCLOS, αλλά οποιοδήποτε αποτέλεσμα πρέπει να σέβεται την αρχή της δίκαιης λύσης παρά την ασυμμετρία του μήκους των ακτών και της κατανομής των νησιών¹²⁷

---

¹²³ K Papadakis, The Greece-Turkey dispute in the Aegean and the ICJ sea border delimitation case of Ukraine-Romania: similarities and differences in a comparative perspective, *European Quarterly of Political Attitudes and Mentalities* 7(3), (2018)

¹²⁴ C Kassimeris, NATO and the Aegean Disputes, *Defense & Security Analysis* 24(4), (2008):165-179

¹²⁵ K Patterson, The crescent and the cross: defining the maritime boundaries, *Loyola Maritime Law Journal*, 17(1), (2018): 139-162

¹²⁶ Ibid

¹²⁷ Ibid

Για κάποιους άλλους μελετητές, η επίλυση του ζητήματος οριοθέτησης σε ρεαλιστικούς όρους είναι αδύνατη, επειδή η πρόοδος σε ένα ζήτημα συχνά παρεμποδίζεται από τη διαφωνία σε ένα άλλο, απαιτώντας αντιμετώπιση των διαφορών ως ενιαίο σύνολο. Πιθανές κατευθύνσεις επίλυσης περιλαμβάνουν τον συνδυασμό δικαίου με την πρακτική εφαρμογή και την αναγνώριση των ανησυχιών των δύο κρατών. Η Τουρκία έχει υποστηρίξει την επίλυση μέσω διμερούς συμφωνίας που βασίζεται σε προσεγγίσεις όπως αυτή του Αιγαίου ως «ημίκλειστη θάλασσα», ενώ η Ελλάδα τάσσεται υπέρ της προσέγγισης της μέσης γραμμής.¹²⁸

Η μελλοντική εξέλιξη των ελληνοτουρκικών θαλάσσιων διαφορών εξετάζεται σε μεγάλο βαθμό υπό το πρίσμα της διεθνούς δικαστικής επίλυσης, κατά προτίμηση μέσω του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης (ΔΔΧ) μέσω συμβιβασμού (via a compromise) (special agreement). Υποστηρίζεται ότι το διεθνές δίκαιο παρέχει ένα σαφές πλαίσιο για την οριοθέτηση ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας κάτι που τελικά θα μπορούσε να ωφελήσει και τα δύο κράτη, υπό τη προϋπόθεση ότι η Τουρκία μπορεί να πειστεί ότι η δικαστική επίλυση ευθυγραμμίζεται με τα συμφέροντα της, παρά την τάση της να επιλέγει μεμονωμένα νομικούς κανόνες και ερμηνείες.¹²⁹ Έχουν αναφερθεί επίσης στο παρελθόν, επιχειρήματα από τη μεριά της Τουρκίας ότι δεν γίνεται ένα σύνολο νησιών να απομονώνει τον μεγάλο εδαφικό όγκο ο οποίος έχει και περισσότερους κατοίκους.¹³⁰ Τούρκοι ακαδημαϊκοί όπως ο Ahmet Evin έχουν υποστηρίξει ότι για την τουρκική πλευρά, η ελληνοτουρκική σχέση στο Αιγαίο θα πρέπει να καθοδηγείται από τρεις βασικές αρχές. Ότι το Αιγαίο είναι μια κοινή θάλασσα μεταξύ των δύο χωρών, ότι η ελευθερία της ανοικτής θάλασσας και του εναερίου χώρου από πάνω της, θα πρέπει να γίνεται σεβαστή και από οποιαδήποτε μέρος επέκταση των χωρικών υδάτων θα πρέπει να βασίζεται στην αμοιβαία συναίνεση μεταξύ των μερών και να εφαρμόζεται με τρόπο ισότιμο και δίκαιο.¹³¹

Η προσπάθεια επίλυσης των ελληνοτουρκικών διαφορών στο Αιγαίο δεν έχει οδηγήσει σε τίποτα, καθώς η εν λόγω διαμάχη αποτελεί απλά την κορυφή του παγόβουνου. Δεν έχει επέλθει λύση όχι μόνο λόγω των αμοιβαίων φόβων και της έλλειψης εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο κρατών, αλλά και λόγω των ιστορικών παραμέτρων του παρελθόντος.¹³²

---

¹²⁸ M Schmitt, *Aegean Angst: The Greek-Turkish Dispute*, *Naval War College Review*, 49(3), (1996): 42-72

¹²⁹ E Papastavridis, *The Greek-Turkish Maritime Disputes: An International Law Perspective*, ELIAMEP, (2020)

¹³⁰ B W Beeley, 'The Greek-Turkish Boundary: Conflict at the Interface', *Transactions of the Institute of British Geographers* 3(3), (1978): 351-366

¹³¹ A O Evin, 'Changing Greek Perspectives on Turkey: An Assessment of the Post-Earthquake Rapprochement' in Ali Çarkoğlu and Barry Rubin (eds), *Greek-Turkish Relations in an Era of Détente* (Routledge 2005) 4.

¹³² A Heraclides, *The Greek-Turkish Conflict in the Aegean: Imagined Enemies* (Palgrave Macmillan 2010).

Το ζήτημα των Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών (ΘΠΠ) είναι συνυφασμένο με τις γεωπολιτικές δυναμικές που παράγονται από τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό. Η Ελλάδα ανακοίνωσε τη δημιουργία δύο νέων θαλάσσιων πάρκων στο Ιόνιο Πέλαγος και τις Νότιες Κυκλάδες για την επίτευξη των στόχων προστασίας του 2030 (protection targets 2030). Ενώ η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) επιβάλλει τη προστασία του περιβάλλοντος, η ανακήρυξη των θαλασσίων πάρκων σε περιοχές που υπάρχουν διαμάχες όπως το Αιγαίο θεωρείται ότι χρησιμοποιεί την προστασία του περιβάλλοντος ως γεωπολιτικό εργαλείο χαρτογράφησης κυριαρχίας.¹³³

Συνολικά λοιπόν, μπορούμε να πούμε ότι αν και οι θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές δεν αποτελούν από μόνες τους εργαλείο προώθησης θέσεων εξωτερικής πολιτικής, εντούτοις, έχουν υπάρξει παραδείγματα χωρών όπως αποδείχθηκε, που τις χρησιμοποίησαν είτε ως όχημα για να αναπτύξουν πολιτικό κεφάλαιο διεθνώς (περίπτωση Αυστραλίας), είτε ως όχημα για προώθηση θέσεων εξωτερικής πολιτικής και εδραίωσης κυριαρχικών δικαιωμάτων, όπως είδαμε για τις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές μεγάλης κλίμακας (LSMPAs) στις περιπτώσεις ΗΠΑ, Αγγλίας και Γαλλίας. Λόγω αυτής της δυναμικής εξηγείται το γιατί τα θαλάσσια πάρκα που ανακοίνωσε η Ελλάδα στο Αιγαίο, αποτέλεσαν αντικείμενο διαμάχης αλλά και αντικείμενο προώθησης θέσεων εξωτερικής πολιτικής μεταξύ της χώρας και της Τουρκίας. Σε συνδυασμό πάντοτε με την ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου ζητήματος, ότι η Ελλάδα αποτύπωσε για πρώτη φορά με επίσημο έγγραφο, τα δυνητικά όρια των θαλασσίων ζωνών της στο Αιγαίο.

---

¹³³ E Papastavridis, *The Greek-Turkish Maritime Disputes: An International Law Perspective*, ELIAMEP, (2020)

Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Διεθνής νομολογία

Chagos Marine Protected Area Arbitration (Mauritius v United Kingdom) (Award, Permanent Court of Arbitration, Case No 2011-03, 18 March 2015) <<https://pca-cpa.org/en/cases/11/>> accessed 6 March 2026.

Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v Bahrain) (Merits) [2001] ICJ Rep 40.

Republic of Maldives, 'Written Preliminary Objections of the Republic of Maldives under Article 294 of the United Nations Convention on the Law of the Sea and Article 97 of the Rules of the International Tribunal for the Law of the Sea' (Dispute concerning Delimitation of the Maritime Boundary between Mauritius and Maldives in the Indian Ocean (Mauritius/Maldives), Case No 28, International Tribunal for the Law of the Sea, 18 December 2019)
<https://www.itlos.org/fileadmin/itlos/documents/cases/28/preliminary_objections/C28_PO_Preliminary_Objections_Maldives.pdf> accessed 6 March 2026.

United Nations, 'Law of Sea Convention States Parties Open Session amid Praise for Tribunal's Landmark Boundary Ruling, Seabed Disputes Chamber's Advisory Opinion' (Press Release SEA/1968, 4 June 2012)
<<https://press.un.org/en/2012/sea1968.doc.htm>> accessed 3 November 2025.

Ηλεκτρονικές πηγές

European Commission, 'Global ocean conservation treaty enters into force' (Press release IP/25/2151, 20 September 2025)
<https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2151> accessed 2 November 2025.

European Commission, 'Maritime spatial planning: Commission refers GREECE to the Court of Justice for its failure to establish and communicate its Maritime Spatial Plans' (Press release IP/23/6345, 21 December 2023)
<https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_6345> accessed 6 March 2026.

Ministry of Environment and Energy (Greece), 'Barcelona Convention for the Protection of the Marine Environment and the Coastal Region of the Mediterranean' (2020) <<https://ypen.gov.gr/symvasi-tis-varkelonis-gia-tin-prostasia-tou-thalassiou->

perivallontos-kai-ton-paraktion-periochon-tis-mesogeiou/> accessed 23 November 2025.

Ministry of Environment and Energy (Greece), 'Public Consultation on the Two New National Marine Parks in the Southern Cyclades and Ionian Sea' (21 July 2025) <<https://ypen.gov.gr/se-dimosia-diavoulefsi-ta-dyo-nea-ethnika-thalassia-parka-se-noties-kyklades-kai-ionio/>> accessed 14 November 2025.

Ministry of Foreign Affairs (Türkiye), 'QA-20, 21 November 2025, Statement of the Spokesperson of the Ministry of Foreign Affairs, Öncü Keçeli, in Response to a Question Regarding the Greek Maritime Spatial Planning Map on the European Maritime Spatial Planning Platform' (21 November 2025) accessed 20 February 2026

Republic of Türkiye Ministry of Foreign Affairs, 'Regarding the marine parks declared by Greece' (Press Release, 21 July 2026) accessed 20 February 2026.

Transparency International, 'Governance at the International Maritime Organisation: The Case for Reform' (2018) <<http://www.jstor.org/stable/resrep20551>> accessed 7 November 2025

Βιβλιογραφία

Acer Y, *The Aegean Maritime Disputes and International Law*, 1st Edition, Routledge, (2017), <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781315241487/aegean-maritime-disputes-international-law-yucel-acer>

Arkema K and Abramson S and Dewsbury B, Marine ecosystem-based management: From characterization to implementation, *Frontiers in Ecology and the Environment*, 4(10) (2006): 525-532, https://www.researchgate.net/publication/250077826_Marine_ecosystem-based_management_From_characterization_to_implementation

Avar Y, Chou Y, *Aegean Disputes Between Turkey and Greece: Turkish and Greek Claims and Motivations in the Framework of Legal and Political Perspectives*, Research Gate, (2019), https://www.researchgate.net/publication/356791640_Aegean_Disputes_Between_Turkey_and_Greece_Turkish_and_Greek_Claims_and_Motivations_in_the_Framework_of_Legal_and_Political_Perspectives_Turkiye_ve_Yunanistan_Arasinda_Olan_Ege_Sorunu_Hukuki_Ve_Siyasi

Aydın M and Ifantis K (eds), *Turkish-Greek Relations: The Security Dilemma in the Aegean* (Routledge 2004), https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=S1GQAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=greek+turkish+conflict+in+the+aegean&ots=Iyv7jGphGm&sig=HHjEy7V9ajoonZje16c78jIFaVk&redir_esc=y#v=onepage&q=greek%20turkish%20conflict%20in%20the%20aegean&f=false

Baser V and Biyik C, The problems and resolution approaches to land management in the coastal and maritime zones of Turkey, *Ocean & Coastal Management*, 119, (2016): 30-37 ,

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0964569115300351>

Bateman S and Bergin A, Chapter 2 MANAGING OUR OCEANS, *Sea change: Advancing Australia's ocean interests*, Australian Strategic Policy Institute, (2009): 17-25, <https://www.jstor.org/stable/resrep04172.8?seq=1>

Beeley B W, 'The Greek-Turkish Boundary: Conflict at the Interface' ,*Transactions of the Institute of British Geographers* 3(3), (1978): 351-366,

<https://www.jstor.org/stable/622161>

Bernigen E and Liu N and Lim M, The three eras of Australian practice on MPAs: the interaction between national and international law and policy, *Australian Journal of Maritime & Ocean Affairs*, 16(4), (2024): 379-409

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/18366503.2023.2229141>

Björklund M, Achievements in Marine Conservation, I. Marine Parks, *Environmental Conservation*, 1(3), (1974), 205-217, <https://www.jstor.org/stable/44516293>

Chan N, “Large Ocean States”: Sovereignty, Small Islands, and Marine Protected Areas in Global Oceans Governance, *Global Governance*, 24(4), (2018): 537-555,

<https://www.jstor.org/stable/26777591>

Charney J, Progress in International Maritime Boundary Delimitation Law, *The American Journal of International Law*, 88(2), (1994): 227-256,

<https://www.jstor.org/stable/2204098>

Christofis N, «Securitizing the Aegean: de-Europeanizing Greek–Turkish relations», *Southeast European and Black Sea Studies* 22(1), (2022),

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14683857.2022.2027679>

Claudet J, *Marine Protected Areas: A Multidisciplinary Approach*, Cambridge University Press, (2011),

https://www.researchgate.net/publication/273414018_Marine_Protected_Areas_A_Multidisciplinary_Approach

Corell H, The United Nations Convention on the Law of the Sea in the Present Geo-Political Situation ,Myron H, Nordquist R (eds), *Marine Biodiversity of Areas beyond National Jurisdiction*, Brill, (2021):7-17,

<https://www.jstor.org/stable/10.1163/j.ctv1sr6jp5.9>

Day J and others,. CHAPTER 20 MARINE PROTECTED AREA MANAGEMENT, Worboys, M. Lockwood, A. Kothari, S. Feary, & I. Pulsford (eds) *Protected Area Governance and Management*, ANU Press, (2015): 609-650,

<https://www.jstor.org/stable/j.ctt1657v5d.27?seq=1>

De Santo E, Militarized marine protected areas in overseas territories: Conserving biodiversity, geopolitical positioning, and securing resources in the 21st century, *Ocean & Coastal Management* 184, (2020)

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0964569118308019>

Duarte F and Doherty G and Nakazawa P, Redrawing the boundaries: planning and governance of a marine protected area—the case of the Exuma Cays Land and Sea Park, *Journal of Coastal Conservation* 21 (2017), 10.1007/s11852-017-0498-4

Evin A, 'Changing Greek Perspectives on Turkey: An Assessment of the Post-Earthquake Rapprochement' in Çarkoğlu A and Rubin B (eds), *Greek-Turkish Relations in an Era of Détente* (Routledge 2005)

Germond B, The geopolitical dimension of maritime security, *Marine Policy*, 54, (2015): 137-142,

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0308597X14003509>

Harris P, Fortress, safe haven or home? The Chagos MPA in political context, *Marine Policy*, 44, (2014): 19-21,

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0308597X14000049>

Heraclides A, *The Greek–Turkish Conflict in the Aegean: Imagined Enemies* (Palgrave Macmillan 2010)

Heraclides A, 'Imagined Enemies: The Aegean Conflict', *Mediterranean Politics*, 16(2) (2011)

Herdt S, Meaningful Responses to Unilateralism in Undelimited Maritime Areas, *The Journal of Territorial and Maritime Studies*, 6(2), (2019): 5-26,

<https://www.jstor.org/stable/26912748>

Jentoft S and Chuenpagdee R and Pascual- Fernandez J, What are MPAs for: On goal formation and displacement, *Ocean & Coastal Management*, 54(1), (2011): 57-83,

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0964569110001742>

Kalkan E, THE LONGSTANDING DISPUTE BETWEEN TURKEY AND GREECE: THE AEGEAN ISSUE, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*. (2020),

https://www.researchgate.net/publication/342350079_THE_LONGSTANDING_DISPUTE_BETWEEN_TURKEY_AND_GREECE_THE_AEGEAN_ISSUE

Kariotis T, Hydrocarbons and the Law of the Sea in the Eastern Mediterranean: Implications for Cyprus, Greece, and Turkey, *Mediterranean Quarterly* (22)2, (2011): 45-56, <https://muse.jhu.edu/article/437363/pdf>

Karakatsanis L, *Turkish-Greek Relations: Rapprochement, Civil Society and the Politics of Friendship*, Routledge (2014), <https://www.routledge.com/Turkish-Greek-Relations-Rapprochement-Civil-Society-and-the-Politics-of-Friendship/Karakatsanis/p/book/9780415790826>

- Kassimeris C, NATO and the Aegean Disputes, *Defense & Security Analysis* 24(4), (2008):165-179, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14751790802124964>
- Kelleher G, *Guidelines for Marine Protected Areas*, UCN, (1999)
- Leenhardt and others, The rise of large-scale marine protected areas: Conservation or geopolitics?, *Ocean & Coastal Management*, 85, (2013): 112-118, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0964569113002044>
- Liao X, The Road Not Taken: Submission of Disputes Concerning Activities in Undelimited Maritime Areas to UNCLOS Compulsory Procedures, *Ocean Development & International Law*, 52(3), (2021): 297-324, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00908320.2021.1959772>
- Liu C, How should international judicial bodies constituted under UNCLOS determine if they have jurisdiction over disputes involving territorial sovereignty?, *FRONTIERS IN MARINE SCIENCE, POLICY AND PRACTICE REVIEWS*, 9, (2022), <https://www.frontiersin.org/journals/marine-science/articles/10.3389/fmars.2022.1038843/full>
- Lixinski L and Morisset L, *The Routledge Handbook of Heritage and the Law*, Routledge, (2014), <https://www.routledge.com/The-Routledge-Handbook-of-Heritage-and-the-Law/Lixinski-Morisset/p/book/9780367687632>
- Lundquist C and Granek E, Strategies for Successful Marine Conservation: Integrating Socioeconomic, Political, and Scientific Factors, *Conservation Biology*, 19(6), (2005): 1771-1778, <https://www.jstor.org/stable/3591199>
- Maes F, The international legal framework for marine spatial planning, *Marine Policy*, 32(5), (2018): 797-810, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0308597X08000687>
- Mann S, *The Greek-Turkish dispute in the Aegean Sea its ramifications for NATO and the prospects for resolution*, Dudley Knox Library, (2003), <https://calhoun.nps.edu/entities/publication/9dcc1949-5006-4287-9da8-72fd350792ae>
- Marghelis A, The maritime delimitation agreement between Greece and Italy of 9 June 2020: An analysis in the light of International Law, national interest and regional politics, *Marine Policy* 126 (2021), <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0308597X21000130>
- Oxman B, *International Maritime Boundaries: Political, Strategic, and Historical Considerations*, *The University of Miami Inter-American Law Review*, 26(2), (1995): 243-295, <https://www.jstor.org/stable/40176353>
- Ozkan A and Kirval L, Continuity of Maritime Disputes in Turkish Foreign Policy in Retrospect, *Uluslararası İlişkiler / International Relations* 20(78), (2023): 119-137, <https://www.jstor.org/stable/27248347?seq=1>

Panagiotou R and Tzifakis N, 'Ο Μεταβαλλόμενος Ρόλος της Ελλάδας στα Δυτικά Βαλκάνια: Μεταξύ Απομόνωσης και Ρόλου Προστάτη [The Changing Role of Greece in the Western Balkans: Between Isolation and the Role of Protector]' in

Athanasopoulou E, Tsardanidis H and Fakiolas ET (eds), Εξωτερική Πολιτική της Ελλάδας: Επιλογές & Προσδοκίες στον 21ο Αιώνα [The Foreign Policy of Greece: Choices & Expectations in the 21st Century] (Papazisis 2021)

Papadakis K, The Greece-Turkey dispute in the Aegean and the ICJ sea border delimitation case of Ukraine-Romania: similarities and differences in a comparative perspective, *European Quarterly of Political Attitudes and Mentalities* 7(3), (2018), <https://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/58357>

Papastavridis E, The Greek-Turkish Maritime Disputes: An International Law Perspective, ELIAMEP, (2020), <https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2020/07/Policy-paper-36-Papastavridis-final-10.07.pdf>

Parthemore C and Rogers W, Sustaining Security: How Natural Resources Influence National Security, *JSTOR*, (2010), <https://www.jstor.org/stable/resrep06384?seq=1>

Patterson K, The crescent and the cross: defining the maritime boundaries, *Loyola Maritime Law Journal*, 17(1), (2018): 139-162, <https://go.gale.com/ps/i.do?id=GALE%7CA536398983&sid=googleScholar&v=2.1&it=r&linkaccess=abs&issn=15452506&sw=w&p=AONE&userGroupName=anon%7Eb7ce469d&aty=open-web-entry>

Pugh M, EUROPEAN MARITIME COOPERATION, *European Union Institute for Security Studies (EUISS)*, *JSTOR*, (2000):13-22, <https://www.jstor.org/stable/resrep06981.5?seq=1>

Rodriguez Mateos J and Suarez de Vivero J and Florido del Corral D, Geopolitical factors of maritime policies and marine spatial planning: State, regions, and geographical planning scope, *ELSEVIER*, 33(4), (2009):624-634, <https://ideas.repec.org/a/eee/marpol/v33y2009i4p624-634.html>

Ryan B, The disciplined sea, *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, 95(5), (2019): 1055-1073, <https://www.jstor.org/stable/48570545>

Rubin A and Eiran E, Regional maritime security in the eastern Mediterranean: expectations and reality, *International Affairs*, 95(5), (2019), https://www.researchgate.net/publication/334981111_Regional_maritime_security_in_the_eastern_Mediterranean_expectations_and_reality

Schmitt M, Aegean Angst: The Greek-Turkish Dispute, *Naval War College Review*, 49(3), (1996): 42-72, <https://www.jstor.org/stable/44642903?seq=1>

Scofield C, Options for Overcoming Overlapping Maritime Claims, *The Journal of Territorial and Maritime Studies*, 8(2), (2021): 21-41, <https://www.jstor.org/stable/48617339>

- Spadi F, Navigation in Marine Protected Areas: National and International Law, *Ocean Development & International Law*, 31(3), (2010): 258-302, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/009083200413172>
- Stergiou A, The Greek-Turkish Maritime Dispute: Resisting the Future, ResearchGate, (2020), https://www.researchgate.net/publication/365110959_The_Greek-Turkish_Maritime_Dispute_Resisting_the_Future
- Syrgios A, Άτλας των τουρκικών διεκδικήσεων σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο, KATHIMERINI (2025),
- Van Dyke J, An Analysis of the Aegean Disputes under International Law, *Ocean Development & International Law*, 36(1), (2025): 63-117, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00908320590909088>
- Wells S and others, Building the future of MPAs - lessons from history, *Aquatic Conservation Marine and Freshwater Ecosystems*, 26(2), (2016): 101-125, https://www.researchgate.net/publication/307853926_Building_the_future_of_MPAs_-_lessons_from_history
- Waverijin J, Navigating Legal Barriers to Mortgaging Energy Installations at Sea – the Case of the North Sea and the Netherlands, Catherine Banet (ed) ,*The Law of the Seabed: Access, Uses, and Protection of Seabed Resources*, Brill (2020) 503-524, <https://www.jstor.org/stable/10.1163/j.ctv2gjwmv4.28?seq=1>
- Westholm A, Delimiting Marine Areas: Ecosystem Approach(es?) in EU Marine Management, David Langlet and Rosemary Rayfuse (eds) ,*The Ecosystem Approach in Ocean Planning and Governance: Perspectives from Europe and Beyond*, Brill (2019): 117-139, <https://www.jstor.org/stable/10.1163/j.ctvrk2v2.11?seq=1>

